

WYBRANE FUNDUSZE DLA PROJEKTÓW Z ZAKRESU OCHRONY I ROZWOJU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO WSI

Monika Mazurczak-Kaczmaryk

Niniejsza lista możliwych źródeł finansowania projektów nie jest wyczerpująca. **Chcemy tylko zasygnalizować wielość źródeł i przekazać podstawowe informacje, które mogą ułatwić własne poszukiwania źródeł finansowania.**

Prezentowane w tym miejscu, szerokie podejście do zagadnienia ochrony i rozwoju dziedzictwa kulturowego wsi pokazuje, jak różnorodna jest ta dziedzina, a co za tym idzie, jak różnorodne projekty są z nią związane. Mało tego – projekty dotyczące rewitalizacji poszczególnych elementów dziedzictwa wiążą się często z nadawaniem nowych funkcji (np. adaptacja starych budynków inwentarskich na pomieszczenia dla turystów), z tworzeniem nowych miejsc pracy (np. przetwórstwo produktów regionalnych), z rozwojem turystyki (podnoszenie atrakcyjności turystycznej okolicy) czy z odtwarzaniem dziedzictwa przyrodniczego miejscowości. Z tego powodu prezentujemy także źródła finansujące przedsięwzięcia dotyczące przedsiębiorczości, turystyki wiejskiej, tworzenia nowych miejsc pracy oraz bioróżnorodności. **Uporządkowaliśmy je ze względu na charakter źródeł, a nie charakter projektów.**

Każda instytucja przyznająca dotacje (tak zwane granty) ma swoje zasady i procedury, swoje priorytety i „ulubione” tematy, wynikające z własnych celów statutowych. Te priorytety mogą ulegać zmianie, bo ciągle pojawiają się nowe potrzeby i problemy, a instytucje grantodawcze próbują na nie reagować. Takie zmiany następują z różną częstotliwością, np. co roku bądź co trzy lata, dlatego wiedza na temat warunków otrzymania wsparcia finansowego wymaga ciągłej aktualizacji i nie sposób zamknąć jej w żadnym drukowanym opracowaniu. Ponadto organizacje grantodawcze przyznają dotacje zwykle w oparciu o konkurs wniosków, czyli konkurs pomysłów przelanych na papier w formie szczegółowego planu działań. Niektóre instytucje mają stałe terminy składania wniosków i jest ich kilka w roku. Większość jednak ogłasza konkursy dotacyjne w różnym czasie, często tylko raz lub dwa razy do roku. Dlatego też niniejsza część książki jest jedynie zachętą do zaglądania na strony internetowe wskazanych źródeł funduszy i ściągawką do głębszych poszukiwań. To zwykle najszybciej tam, na stronach internetowych, darczyńcy ogłaszają zasady ubiegania się o fundusze, aktualne terminy składania wniosków, zmiany tych terminów i formularze wniosków.

Warto zaprenumerować następujące biuletyny elektroniczne, by być na bieżąco w informacjach o możliwych źródłach finansowania:

newsletter@newsletter2.mrr.gov.pl – biuletyn Ministerstwa Rozwoju Regionalnego;

www.wiadomosci.ngo.pl/prenumerata – newsletter portalu organizacji pozarządowych;

www.smartlink.pl – operator specjalistycznego serwisu www.funduszeonline.pl;

oraz pamiętać o korzystaniu z Biuletynu Informacji Publicznej (BIP). Ikona BIP powinna być na każdej stronie internetowej urzędu administracji publicznej. Biuletyn Informacji Publicznej to urzędowy publikator teleinformatyczny, który powstał w celu powszechnego bezpłatnego udostępnienia informacji publicznej. To tam zamieszczane są informacje o wszelkich konkursach ofert i o programach dotacyjnych.

Rozdział 1 Źródła prywatne

FIRMY I OSOBY INDYWIDUALNE

W Polsce nie istnieje specjalny system ulg podatkowych dla ochrony dóbr kultury. Istnieje natomiast system, który przewiduje kilka ulg i odpisów dla osób fizycznych i prawnych, które przekazują darowiznę na cel społeczny, także związany z kulturą.

Darczyńcą korzystającym z ulg i odpisów może być zarówno osoba prywatna (osoba fizyczna), jak również firma (osoba prawna). Jednak nie każdy potencjalny darczyńca i nie w każdej sytuacji przekazania darowizny może skorzystać z określonych przez ustawodawcę ulg i odpisów. Aby z nich skorzystać, darowizna musi być przekazana według określonych prawem reguł. Odnosi się to szczególnie do statusu darczyńcy, statusu odbiorcy darowizny – wykonawcy woli darczyńcy, a także celu darowizny i sposobu jej przekazania.

Darczyńcy - osoby indywidualne

Osoby indywidualne przekazujące darowiznę na cele związane z kulturą mogą korzystać z dwóch przywilejów podatkowych:

- **odliczeń od dochodu** (do 6% podstawy opodatkowania) przy darowiznach przekazywanych organizacjom prowadzącym działalność pożytku publicznego w sferze określonych specjalną ustawą zadań publicznych, a także przy darowiznach na cele kultu religijnego oraz
- **odpisów od podatku** (1 % należnego podatku dochodowego darczyńcy) przy darowiznach przekazywanych na działalność organizacji o statusie organizacji pożytku publicznego.

ODLICZENIA OD DOCHODU – 6%

Aby osoba prywatna przekazująca darowiznę mogła skorzystać z **odliczenia od dochodu** musi przekazać darowiznę **organizacji**, która prowadzi działanie wymienione w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie ma to działanie zapisane w swoim statucie. W omawianym przez nas przypadku darowizn na kulturę, chodzi przede wszystkim o zadanie publiczne w zakresie cyt. „kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego”. *Podstawa prawna – Ustawa z dnia 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych art.26 ust.1 pkt9a oraz Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.*

Jeśli osoba prywatna przekazuje określoną sumę pieniędzy np. na uratowanie cennego wyposażenia kościoła parafialnego, wyremontowanie ołtarza, obrazu, kapliczki, także może odliczyć od dochodu do 6 % podstawy opodatkowania za dany rok podatkowy na podstawie tej samej ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, art.26 ust.1 pkt.9b – który mówi o odliczeniu od dochodu kwot darowizn przekazanych cele kultu religijnego. *Podstawa prawna – Ustawa z dnia 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych art.26 ust.1 pkt.9b.*

Łączna kwota odliczeń nie może przekroczyć w roku podatkowym kwoty stanowiącej 6% dochodu.

ODPIS OD PODATKU – 1 %

Darczyńca może co roku przekazywać 1 % swojego, należnego podatku dochodowego na organizację, która posiada status opp czyli status organizacji pożytku publicznego i realizuje zadania publiczne w zakresie kultury. Może to zrobić wypełniając roczne zeznanie podatkowe PIT, wpisując KRS i nazwę wybranej przez siebie organizacji, która posiada status opp. *Podstawa prawna: Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, art. 27. Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, art. 45c*

O CZYM NALEŻY PAMIĘTAĆ PRZY PRZEKAZYWANIU DAROWIZN

Darczyńca przekazujący darowiznę organizacji czy parafii powinien:

- upewnić się, czy organizacja (obdarowany), której chce przekazać darowiznę posiada osobowość prawną lub jest jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, i spełnia ustawowe warunki;
- zweryfikować cele, które są zapisane w jej statucie – czy są zgodne z celem darowizny. (cele darowizny i cele statutowe organizacji muszą być spójne);
- przekazać darowiznę przelewem bankowym na konto organizacji lub parafii. Uwaga! - wpłaty gotówkowe nie upoważniają do odliczeń;
- warto jest także podpisać stosowną umowę darowizny i zawrzeć w niej warunki wykorzystania darowizny.
- Uwaga - darczyńca nie ma możliwości skorzystania z ulg i odpisów, jeśli przekaze darowiznę osobie prywatnej, nawet jeśli ta osoba wykona wolę tego darczyńcy i zrealizuje jakiś społeczny cel.

Możliwości uzyskania ulgi czy odpisu dla darczyńcy indywidualnego obrazuje poniższa tabela.

Kto przekazuje darowiznę	Kto otrzymuje darowiznę? (beneficjent)	Możliwa ulga / odpis
Osoba fizyczna, uzyskująca dochody	Organizacje pozarządowe: stowarzyszenia, fundacje, które nie posiadają statusu organizacji pożytku publicznego, ale realizują zadania w sferze pożytku publicznego.	Do wysokości dokonanej darowizny, nie więcej jednak niż 6% dochodu rocznego darczyńcy. <i>Podstawa prawna: ustawa o Podatku Dochodowym od Osób Fizycznych, Art. 26 ust. 1 pkt 9 a</i>
	Organizacje pozarządowe posiadające status organizacji pożytku publicznego.	Do wysokości dokonanej darowizny, nie więcej jednak niż 6% dochodu rocznego darczyńcy. <i>Podstawa prawna: Ustawa o Podatku Dochodowym od Osób Fizycznych, Art. 26 ust. 1 pkt.9a oraz 1% należnego podatku dochodowego darczyńcy Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, art.27</i>
	Kościół, parafia otrzymujące darowiznę na cele związane z kultem religijnym.	Do wysokości dokonanej darowizny, nie więcej jednak niż 6 % dochodu rocznego darczyńcy. <i>Podstawa prawna: ustawa o Podatku Dochodowym od Osób Fizycznych, Art. 26 ust. 1 pkt.9 b</i>

Darczyńcy - Osoby prawne

Aby darczyńca – firma, posiadająca osobowość prawną, która przekazała darowiznę na działania związane z kulturą mogła skorzystać z odliczenia od dochodu musi przekazać darowiznę ORGANIZACJI prowadzącej działalność pożytku publicznego w sferze zadań publicznych określonych w Ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, **art.4**. Wtedy darczyńca może skorzystać z odliczenia i w zeznaniu podatkowym za

dany rok odliczyć do 10% dochodu przekazanej darowizny. (Ustawa o podatku dochodowym od osób prawnych, art.18). *Podstawa prawna: Ustawa z dnia 15 lutego 1992 roku o podatku dochodowym od osób prawnych, art. 18 ust. 1 pkt 1 i 7 oraz Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, art.4*

W przypadku, gdy darowizna firmy wspiera np. ratowanie zabytkowego wyposażenia kościoła czy renowację kościoła i jest związana z kultem religijnym, firma ta przekazując darowiznę na konto właściciela zabytku, może skorzystać z ulgi do wysokości dokonanej darowizny, nie więcej jednak niż 10 % dochodu rocznego darczyńcy.

O CZYM NALEŻY PAMIĘTAĆ PRZY PRZEKAZYWANIU DAROWIZN

- Darowizny pieniężne podlegają odliczeniu pod warunkiem, że są wpłacone za pośrednictwem konta bankowego.
- Podobnie jak w przypadku darczyńcy indywidualnego, firma powinna sprawdzić, czy dana organizacja może zrealizować cel darowizny zgodnie ze swoim statutem.
- Darczyńca powinien też sprawdzić, czy cele statutowe organizacji mieszczą się w sferze zadań publicznych, określonych w ustawie o działalności pożytku publicznego. Na działalność pożytku publicznego składają się różne kategorie działań, które mogą występować w projektach dotyczących kultury, takie jak: podtrzymywanie tradycji narodowej, pielęgnowanie świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej; działalność na rzecz mniejszości narodowych; działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych; nauka, edukacja i wychowanie; krajoznawstwo oraz wypoczynek dzieci i młodzieży; kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i tradycji; upowszechnianie kultury fizycznej i sportu; ekologia i ochrona zwierząt, ochrona dziedzictwa przyrodniczego itd.
- Aby darczyńca mógł dokonać odliczenia od dochodu, organizacja przyjmująca darowiznę nie musi mieć statusu organizacji pożytku publicznego – musi jedynie prowadzić działalność pożytku publicznego.
- Odbiorcą darowizny musi być osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną.
- Analogicznie, jak w przypadku darczyńcy indywidualnego warto jest podpisać stosowną umowę darowizny i zawrzeć w niej warunki wykorzystania darowizny.

Możliwe ulgi dla darczyńcy instytucjonalnego (firmy) przedstawia poniższa tabela.

Kto przekazuje darowiznę	Kto otrzymuje darowiznę? (beneficjent)	Możliwa ulga
Darczyńca instytucjonalny (firma, która generuje dochody)	Organizacja pozarządowa prowadząca działania w sferze zadań pożytku publicznego.	Do wysokości dokonanej darowizny, nie więcej jednak niż 10 % dochodu rocznego darczyńcy. <i>Podstawa prawna: ustawa o PDOP Art. 18 ust. 1 pkt 1</i>
	Organizacja pozarządowa posiadająca status organizacji pożytku publicznego.	Do wysokości dokonanej darowizny, nie więcej jednak niż 10 % dochodu rocznego darczyńcy. <i>Podstawa prawna: ustawa o PDOP Art. 18 ust. 1 pkt 1</i>
	Kościół, parafia otrzymujące darowiznę na cele związane z kultem religijnym.	Do wysokości dokonanej darowizny, nie więcej jednak niż 10 % dochodu rocznego darczyńcy. <i>Podstawa prawna: ustawa o PDOP Art. 18 ust. 1 pkt 7</i>

Darowizny rzeczowe i usługowe:

Darczyńca może także wesprzeć obdarowanego w formie przekazanych rzeczy lub usług i odliczyć taką darowiznę na podstawie odpowiedniego dokumentu, z którego wynika wartość tej darowizny oraz oświadczenia obdarowanego o jej przyjęciu.

Więcej informacji:

- ▶ Krajowa Informacja Podatkowa: www.kip.gov.pl oraz tel.801-055-055
- ▶ Departament Pożytku Publicznego: www.pozytek.gov.pl
- ▶ Wzory dokumentów, takich jak np. umowa darowizny oraz inne przydatne informacje o darowiznach znajdują się na stronie: www.poradnik.ngo.pl w zakładce: wzory umów.

ORGANIZACJE DOTACYJNE

Aktualne informacje o tych funduszach znajdują się na stronach: www.ngo.pl – zakładka: termin ucieka lub fundusze oraz www.witrynawiejska.org.pl – zakładka: warto przeczytać.

Ubiegając się o środki finansowe z tych źródeł, zwróć uwagę, czy Twój projekt ma społeczny charakter i czy angażuje w swoją realizację większą grupę osób i różnorodnych partnerów.

Stowarzyszenia i fundacje przyznające dotacje w środowisku lokalnym

► Blizsze informacje: www.dzialajlokalnie.pl.

Fundusze lokalne funkcjonują jako organizacje pozarządowe (stowarzyszenia bądź fundacje) i gromadzą środki finansowe od różnorodnych darczyńców na finansowanie lokalnych inicjatyw obywatelskich, w tym także na rozwój kultury i zachowanie tradycji. Przyznają dotacje w ramach konkursów.

► Blizsze informacje: www.ffl.org.pl

Każda z tych organizacji ma swój obszar działania (od czterech gmin do kilku powiatów; właśnie z takiego obszaru może przyjmować wnioski o dotacje). Konkursy w ramach „Działaj Lokalnie” prowadzone są w oparciu o jednakowe zasady i jednakowe dokumenty, różne są terminy przyjmowania wniosków.

Dotacje przyznawane są wyłącznie na poziomie lokalnym. Największą zaletą tych źródeł dotacji jest ich bliskość, a więc dostępność. Tacy grantodawcy znają problemy lokalnych społeczności i szybko reagują na pojawiające się trudności. Procedury są także stosunkowo mało skomplikowane. Dotacje od lokalnych stowarzyszeń i fundacji są jednak na ogół niewielkie. Ich cechą wyróżniającą jest wymóg społecznego charakteru projektów – ważne jest, czy działanie to będzie realizowane wspólnie przez mieszkańców, i czy powstała po realizacji projektu wartość będzie służyła większej liczbie osób.

O dotacje mogą ubiegać się organizacje pozarządowe posiadające osobowość prawną, oraz grupy nieformalne, w imieniu których wniosek złoży organizacja pozarządowa lub instytucja publiczna posiadająca osobowość prawną, a także grupy nieformalne w ramach tzw. Inicjatywy Działaj Lokalnie. Nie mogą składać wniosków fundacje skarbu państwa i ich oddziały, stowarzyszenia samorządów lokalnych, spółdzielnie socjalne i mieszkaniowe, Lokalne Grupy Działania i Lokalne Grupy Rybackie i Lokalne Organizacje Turystyczne (działające na podstawie Ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o Polskiej Organizacji Turystycznej i w oparciu o ustawę prawo o stowarzyszeniach, zgodnie z Art. 4. ustawy o POT) oraz związków stowarzyszeń. Do konkursu nie mogą aplikować organizacje w likwidacji.

Gdzie szukać informacji?

Sprawdź, czy Twoja miejscowość jest objęta działaniem lokalnej organizacji grantowej i /lub funduszu lokalnego, i w jakich terminach można składać wnioski np. do programu „Działaj lokalnie”. Szukaj swojej organizacji grantowej pod następującymi adresami:

- Twoja lokalna organizacja grantowa: www.dzialajlokalnie.pl – zajrzyj do zakładki: Zasięg Działaj Lokalnie, znajdź swoje województwo i powiat oraz gminę;
- Twój fundusz lokalny: www.ffl.org.pl – zobacz mapę funduszy lokalnych w Polsce.

Fundacje, stowarzyszenia i inne instytucje przyznające dotacje i działające na terenie całego kraju

Fundacja im. Stefana Batorego

Celem Fundacji jest wspieranie rozwoju demokracji i społeczeństwa obywatelskiego – społeczeństwa ludzi świadomych swoich praw i obowiązków, angażujących się w sprawy swojej społeczności lokalnej, swojego kraju i społeczności międzynarodowej.

Fundacja prowadzi własne programy dotacyjne oraz fundusze powierzone firm i osób indywidualnych. W 2013 została operatorem Funduszu dla Organizacji Pozarządowych w ramach Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru gospodarczego. Nabór wniosków planowany jest na czwarty kwartał 2013 roku.

► www.batory.org.pl

► www.eog.gov.pl

Fundacja Partnerstwo dla Środowiska

Fundacja wspiera przedsięwzięcia podejmowane przez organizacje pozarządowe, osoby fizyczne i prawne, a także jednostki nieposiadające osobowości prawnej.

► www.ffp.org.pl

► www.grupypartnerskie.org.pl oraz e-mail: biuro@epce.org.pl

Fundacja Wspomagania Wsi

Działania statutowe FWW obejmują między innymi wspomaganie rozwoju społecznego i kulturalnego oraz rozwoju oświaty wśród mieszkańców wsi. O dotacje mogą ubiegać się organizacje pozarządowe, organizacje pozarządowe, ochotnicze straże pożarne, koła gospodyń wiejskich, parafie, spółdzielnie socjalne, szkoły, a także grupy nieformalne. Fundacja wspiera dotacjami projekty realizowane w małych miejscowościach.

► www.fww.org.pl i www.witrynawiejska.org.pl;

Fundacja Bankowa im. L. Kronenberga przyznaje dotacje na projekty w dwóch głównych obszarach programowych: edukacji i rozwoju lokalnego. Finansuje m.in. inicjatywy dotyczące dziedzictwa kulturowego i tradycji oraz twórczości artystycznej dzieci i młodzieży. Przyznaje także Nagrodę im. prof. Aleksandra Gieysztorza dla osób lub instytucji szczególnie zasłużonych na polu ochrony dziedzictwa kulturowego. O dotację mogą ubiegać się fundacje, stowarzyszenia działające na rzecz dobra publicznego, szkoły, domy kultury, biblioteki oraz jednostki samorządu terytorialnego.

► www.kronenberg.org.pl

Polska Fundacja Dzieci i Młodzieży

Fundacja przyznaje dotacje na projekty realizowane przez młodzież, zwłaszcza tę z terenów wiejskich i małych miast. Wspiera takie działania dzieci i młodzieży, które dają im szansę rozwoju i twórczej aktywności. O dotację mogą ubiegać się zarejestrowane organizacje i grupy nieformalne.

► www.pcyf.org.pl

Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej

Wspiera współpracę i wymianę doświadczeń między instytucjami z Polski i Niemiec, w tym działania na rzecz zachowania wspólnego dziedzictwa kulturowego. O dotację mogą ubiegać się podmioty posiadające osobowość prawną.

► www.fwpn.org.pl

Towarzystwo Inicjatyw Twórczych „E”

Towarzystwo kieruje swoją ofertę do młodzieży i seniorów z małych miejscowości. Pomaga aktywnym osobom w realizacji własnych pasji i w działaniach społecznych, artystycznych i kulturalnych w środowisku zamieszkania. Programy, w ramach których Towarzystwo przyznaje niewielkie dotacje na realizację projektów związanych z kulturą w małych społecznościach, to: „Młodzi menadżerowie kultury” oraz „Seniorzy w akcji”. W programie „Młodzi menadżerowie kultury” o dotację mogą się ubiegać osoby w wieku 15–25 lat, tworzące nieformalne grupy młodzieżowe. W programie „Seniorzy w akcji” o dotację mogą się ubiegać osoby powyżej 55 roku życia, współpracujące z organizacjami pozarządowymi lub innymi instytucjami non profit.

► www.e.org.pl

Zagraniczne organizacje dotacyjne

Europejska Federacja Europa Nostra

Federacja skupia ponad 200 organizacji pozarządowych. Co roku przyznaje dotacje na projekty lokalne i międzynarodowe związane z promocją i ochroną europejskiego dziedzictwa kulturowego. Kategorie dofinansowania są następujące:

1. Konserwacja, w tym m.in. projekty dotyczące konserwacji pojedynczych budynków lub grupy budynków na terenach wiejskich i miejskich, a także projekty dotyczące zachowania krajobrazu kulturowego, w tym parków i ogrodów historycznych, miejsc o znaczeniu rolniczym, historycznym, środowiskowym, kolekcji dzieł sztuki, stanowisk archeologicznych.
2. Badania w wyżej wymienionym zakresie.
3. Zaangażowanie osób indywidualnych lub organizacji w ochronę dziedzictwa kulturowego.
4. Edukacja, szkolenia i podnoszenie świadomości w zakresie dziedzictwa kulturowego.

O dotację mogą ubiegać się organizacje i osoby z krajów europejskich. Wnioski należy przygotować w języku angielskim lub francuskim.

► www.europanostra.org

Europejska Fundacja Kultury – European Cultural Foundation

Celem Fundacji jest prowokowanie zmian za pomocą kultury i sztuki oraz wspieranie wielonarodowych badań nad tożsamością Europy. Działalność grantowa Fundacji ma promować różnorodność kulturową. W tym celu prowadzi obecnie dwie ścieżki dofinansowania: dotacje na stymulowanie współpracy między organizacjami działającymi w obszarze kultury oraz dotacje na

projekty artystyczne, prezentujące różnorodność kulturową Europy. O dotację mogą ubiegać się niewielkie, lokalne organizacje i osoby z krajów europejskich.

▶ www.eurocult.org

▶ www.culturalfoundation.eu

Humane Earth Foundation

Jest to szwajcarska fundacja powołana w 2001 roku przez osoby indywidualne. Wspiera inicjatywy na rzecz ochrony środowiska, a w szczególności projekty, które informują ludzi o ryzyku związanym z niszczeniem środowiska i bioróżnorodności, i które wprowadzają konkretne działania na rzecz poszanowania środowiska naturalnego. Priorytetowo traktowane są małe stowarzyszenia z Europy Wschodniej i Zachodniej.

▶ www.terrehumaine.org

Rozdział 2 Źródła publiczne

ADMINISTRACJA PUBLICZNA

Ubiegając się o środki finansowe ze źródeł publicznych, zwróć uwagę na podstawy prawne wspierania przez te instytucje działań związanych z kulturą (ustawy, rozporządzenia) i na wymogi prawne dla otrzymującego dotację.

Ważne ustawy:

- Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, 2003 rok
- Ustawa o samorządzie gminnym, 1990 rok
- Ustawa o samorządzie powiatowym, 1998 rok
- Ustawa o samorządzie województwa, 1998 rok
- Ustawa o partnerstwie publiczno-prywatnym, 2008 rok
- Ustawa o finansach publicznych, 2005 rok
- Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, 2003 rok
- Prawo ochrony środowiska, 2001 rok
- Ustawa o ochronie przyrody, 2004 rok

Jednostki administracji publicznej dysponującej środkami publicznymi przyznają różnego typu dotacje na działania związane z ochroną dziedzictwa kulturowego. Zobowiązują je do tego cele statutowe i zadania własne, zawarte m.in. w wyżej wymienionych ustawach.

Odbiorcami dotacji mogą być zarówno osoby fizyczne (np. właściciele budynków wpisanych do rejestru zabytków), jak również organizacje pozarządowe i inne instytucje.

Administracja wszystkich szczebli może przyznawać dotacje i zlecać zadania na realizację celów publicznych. Muszą to być jednak zadania własne danej jednostki. Decyzja o sposobie realizacji celów publicznych należy do organów administracji publicznej. Nie mają one obowiązku zlecania zadań poprzez ogłaszanie konkursów dotacyjnych czy konkursów ofert. Pomimo to wiele samorządów gminnych, powiatowych i wojewódzkich współpracuje z organizacjami pozarządowymi, zlecając im realizację zadań publicznych po przeprowadzeniu otwartego konkursu ofert. Organizacje mogą też z własnej inicjatywy złożyć ofertę realizacji zadań publicznych, także tych, które są realizowane dotychczas w inny sposób. Warto wiedzieć, jakie zadania mają poszczególne jednostki samorządu terytorialnego oraz jakie działania pożytku publicznego wymienione są w Ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Informacje o organizowanych konkursach są publikowane przede wszystkim w Biuletynie Informacji Publicznej, na stronach internetowych poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego i na tablicach ogłoszeń w urzędach oraz w dziennikach ogólnopolskich.

Administracja samorządowa: gminna, powiatowa i wojewódzka

Podmioty niezaliczane do sektora finansów publicznych i nie działające w celu osiągnięcia zysku, inaczej mówiąc, organizacje non profit, mogą otrzymywać z budżetu jednostki samorządu terytorialnego dotacje celowe na cele publiczne związane z realizacją zadań tej jednostki. Zgodnie

z Ustawą o samorządzie gminnym, Ustawą o samorządzie powiatowym oraz Ustawą o samorządzie województwa, takie sprawy, jak kultura oraz ochrona zabytków i opieka nad nimi, ochrona środowiska i przyrody, a także współpraca z organizacjami pozarządowymi należą do zadań własnych tych jednostek.

Dotacje celowe na cele publiczne związane z realizacją zadań jednostek samorządu terytorialnego: gminy, powiatu, województwa

Chodzi tu przede wszystkim o zadania związane z działalnością pożytku publicznego oraz wolontariatem (Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie), w zakresie m.in.: kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i tradycji; ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego; działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych itd.

Ponadto, jak podaje portal ngo.pl, w każdym z 2478 miast i gmin, w każdym z 314 powiatów oraz w każdym z 16 województw powinien co roku zostać uchwalony przez radę gminy, radę powiatu czy sejmik wojewódzki (po konsultacji z organizacjami pozarządowymi) program współpracy danego samorządu z tymi organizacjami. Program ten powinien stanowić wytyczną przy opracowywaniu budżetu samorządu, co oznacza, że powinien być uchwalony wcześniej niż budżet (jednak w wielu przypadkach bywa uchwalany później). Jedną z form współpracy jest zlecenie organizacjom pozarządowym realizacji zadań publicznych wraz z przekazywaniem na to środków finansowych (dotacji). Zlecenie realizacji zadań może się odbywać na dwa sposoby: powierzenia wykonywania zadania publicznego wraz z udzieleniem dotacji na sfinansowanie jego realizacji lub wspierania wykonywania zadania publicznego wraz z udzieleniem dotacji na częściowe dofinansowanie jego realizacji. **Na podstawie uchwalonego wcześniej programu współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz uchwały rady gminy, powiatu czy sejmiku wojewódzkiego, ogłaszane są otwarte konkursy ofert na realizację wybranych (priorytetowych w określonym roku) zadań publicznych danej jednostki samorządu terytorialnego. I choć wiele samorządów lokalnych wypracowało już i uchwaliło własny program współpracy z organizacjami pozarządowymi i ustaliło zasady przyznawania dotacji na ich działalność, nie oznacza to, że taki program funkcjonuje już w każdej gminie, powiecie, czy województwie. Warto o niego pytać.**

O dotację mogą ubiegać się m.in. podmioty, które nie są zaliczane do sektora finansów publicznych i nie działają w celu osiągnięcia zysku, w tym organizacje pozarządowe prowadzące działalność pożytku publicznego. Cel działania tych podmiotów powinien być zbieżny z celami publicznymi realizowanymi przed gminę, powiat czy województwo w zakresie, w jakim podmioty te ubiegają się o przyznanie dotacji.

Gdzie szukać informacji?

Informacji na temat otwartych konkursów ofert na realizację zadań publicznych oraz na temat programu współpracy samorządu gminnego, powiatowego czy wojewódzkiego z organizacjami pozarządowymi w danym roku należy szukać na stronach internetowych urzędów gmin, powiatów, województw, w BIP oraz na tablicy ogłoszeń w tych urzędach.

Program opieki nad zabytkami – gminny, powiatowy, wojewódzki

Opracowywanie programu opieki nad zabytkami omówione jest w czwartej części książki *Rzecz o dziedzictwie na wsi*.

Zgodnie z przyjętym programem opieki nad zabytkami i na podstawie uchwały rady lub sejmiku wojewódzkiego, samorząd terytorialny ogłasza otwarty konkurs ofert, który ma na celu przyznanie dotacji na sfinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, podając zasady i kryteria przyznawania dotacji.

Należy szukać informacji o otwartych konkursach ofert na dotacje celowe na realizację prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, położonych na obszarze danej gminy, danego powiatu czy województwa.

O dotację może się ubiegać każdy podmiot, który jest właścicielem lub posiadaczem zabytku albo posiada taki zabytek w trwałym zarządzie (osoba fizyczna, jednostka samorządu terytorialnego lub inna jednostka organizacyjna).

Gdzie szukać informacji?

Sprawdź ogłoszenia na stronie internetowej swojego urzędu gminy, powiatu, województwa, w BIP oraz na tablicy ogłoszeń w tych urzędach.

Dotacje z funduszu sołectkiego, wyodrębnionego w budżecie gminy uchwałą rady gminy

Ustawa o funduszu sołectkim z 2009 r. umożliwia wyodrębnienie w budżecie gminy środków stanowiących fundusz sołectki. O tym, czy taki fundusz zostanie wyodrębniony na kolejny rok, decyduje rada gminy, podejmując stosowną uchwałę do 31 marca w roku poprzedzającym rok budżetowy.

Dzięki możliwościom, jakie daje ta ustawa, mieszkańcy sołectwa mogą decydować o przeznaczeniu środków z funduszu sołectkiego na inicjatywy lokalne w swojej wsi, np. na zorganizowanie spotkania integracyjnego mieszkańców, odnowienie wiejskiej kapliczki czy zabytkowego mostu, zbudowanie placu zabaw we wsi, postawienie ławek i koszy na śmieci itp. Te inicjatywy muszą mieścić się w zadaniach statutowych gminy, mają służyć poprawie warunków życia mieszkańców i być zgodne ze strategią rozwoju gminy. Wniosek podlega ocenie wójta, burmistrza lub prezydenta miasta. Jeśli wniosek zostanie odrzucony, sołtys może podtrzymać wniosek i skierować go bezpośrednio do rady gminy; wtedy to rada gminy rozstrzyga, czy dane przedsięwzięcie spełnia warunki ustawowe i czy zostanie zapisane w budżecie gminy na kolejny rok.

Kto może ubiegać się o dotację ?

Mogą się o nią ubiegać mieszkańcy wsi tych gmin, których rady ustanowiły w roku budżetowym odrębną uchwałą fundusze sołectkie. Sumę środków do wydania w danym sołectwie podaje do wiadomości sołtysa wójt, burmistrz lub prezydent miasta do 31 lipca roku poprzedzającego rok budżetowy. Wniosek danego sołectwa uchwała zebranie wiejskie z inicjatywy sołtysa, rady

soleckiej lub co najmniej 15 pełnoletnich mieszkańców sołectwa. Sam wniosek zgłasza wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta do 30 września sołtys wsi.

Ważne informacje: wniosek powinien zawierać wskazanie przedsięwzięć planowanych do realizacji ze środków określonych dla danego sołectwa, wraz z oszacowaniem ich kosztów i uzasadnieniem.

Gdzie szukać informacji?

Sprawdź ogłoszenia na stronie internetowej urzędu gminy, pytaj pracowników urzędu gminy i samego sołtysa.

▶ <http://funduszesoleckie.pl>

▶ www.funduszesoleckie.eu

▶ www.administracja.mac.gov.pl

Administracja rządowa: wojewodowie, ministerstwa, agencje i instytucje rządowe

Na stronie internetowej www.kultura.gov.pl znajdziesz pomocne narzędzie: „stanowisko asystenta wnioskodawcy”. Ma ono pomóc w wyborze programu/instytucji, z którego można pozyskać fundusze na organizację wydarzenia bądź zakup związany z działalnością kulturalną. Sprawdź informacje na temat podstaw prawnych współpracy administracji rządowej z organizacjami pozarządowymi na stronie www.poradnik.ngo.pl.

Administracja rządowa: centralna i terenowa

W przypadku władz centralnych nie ma ustawowego wymogu współpracy z organizacjami pozarządowymi. Władze te mają jedynie prawo do współpracy z sektorem pozarządowym. Mimo braku ustawowego obowiązku, wiele ministerstw i urzędów wojewódzkich przeznacza na ten cel środki z budżetu państwa, doceniając współpracę merytoryczną i finansową z organizacjami pozarządowymi.

Poszczególne urzędy wojewódzkie i ministerstwa mają często wyodrębnione programy, w ramach których można ubiegać się o dotację na działania związane z kulturą. Każde ministerstwo na podstawie zarządzenia może zlecić wykonanie wskazanych przez siebie zadań publicznych na dany rok podmiotom upoważnionym. Ministrowie i wojewodowie ogłaszają procedury i terminy otwartych konkursów ofert. Informacje te są publikowane w dziennikach ogólnopolskich oraz na stronach internetowych poszczególnych resortów, a także w internetowym BIP każdego ministerstwa czy urzędu wojewódzkiego.

Ponadto administracja rządowa wspiera sektor pozarządowy w ramach Funduszu Inicjatyw Obywatelskich (FIO). Jest to wieloletni program rządowy, powierzony do realizacji Ministerstwu Pracy i Polityki Społecznej. Celem programu jest zwiększenie udziału organizacji pozarządowych oraz podmiotów kościelnych i związków wyznaniowych prowadzących działalność pożytku publicznego w realizacji zadań publicznych, z uwzględnieniem zasad partnerstwa, innowacyjności, zrównoważonego rozwoju i równości szans.

Urząd wojewódzki

Wojewoda może wydzielić określone środki na dofinansowanie projektów organizacji pozarządowych, zgodnie z własnymi zadaniami i uchwalonym programem współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Kto może ubiegać się o dotację?

Mogą się o nią ubiegać podmioty, które nie są zaliczane do sektora finansów publicznych i nie działają w celu osiągnięcia zysku, w tym organizacje pozarządowe prowadzące działalność pożytku publicznego. Cel działania tych podmiotów powinien być zbieżny z celami publicznymi realizowanymi przez wojewodę w zakresie, w jakim podmioty te ubiegają się o przyznanie dotacji.

Gdzie szukać informacji?

► **Na stronie internetowej wojewody i w BIP.**

Wojewódzki konserwator zabytków i Urząd Ochrony Zabytków

Wojewódzki konserwator zabytków ogłasza otwarty konkurs ofert na realizację wybranych zadań publicznych w zakresie ochrony dóbr kultury. W ogłoszeniu podawane są rodzaje zadań, które mogą być wspierane finansowo, oraz zasady przyznawania dotacji. Wnioski składa się do wojewódzkiego konserwatora zabytków za pośrednictwem Urzędu Ochrony Zabytków.

Kto może ubiegać się o dotację?

Mogą się o nią ubiegać podmioty, które nie są zaliczane do sektora finansów publicznych i nie działają w celu osiągnięcia zysku, w tym organizacje pozarządowe prowadzące działalność pożytku publicznego.

Gdzie szukać informacji?

► **Na stronie internetowej wojewódzkiego konserwatora zabytków lub Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków, a także w BIP tej instytucji.**

Ponadto ze środków finansowych z budżetu państwa w części, której dysponentem jest wojewoda, może być przyznana dotacja celowa na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków przez wojewódzkiego konserwatora zabytków. Wnioski składa się do Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków właściwego dla miejsca położenia zabytku.

Kto może ubiegać się o dotację?

O dotację celową może się ubiegać każdy podmiot, który jest właścicielem lub posiadaczem zabytku albo posiada taki zabytek w trwałym zarządzie (osoba fizyczna, jednostka samorządu terytorialnego lub inna jednostka organizacyjna).

Gdzie szukać informacji?

► **Na stronie internetowej wojewody i w BIP.**

► **Na stronie internetowej Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków lub konserwatora zabytków właściwego dla miejsca położenia zabytku.**

► **Na stronie internetowej Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego: www.mkidn.gov.pl.**

Inne ważne informacje: istotnymi dokumentami dla ochrony dziedzictwa kulturowego na obszarze danego województwa są: strategia rozwoju województwa, plan zagospodarowania

przestrzennego województwa oraz wojewódzki program opieki nad zabytkami, a także statut województwa.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej działa w każdym województwie. Instytucje te są samorządowymi osobami prawnymi. Celem działalności każdego WFOŚiGW jest finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej w zakresie działań wymienionych w Prawie ochrony środowiska. WFOŚiGW przyznają preferencyjne pożyczki, mogą też ogłaszać konkursy oraz programy na realizację zadań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej, które przeprowadza się na podstawie uchwalonych przez zarząd Funduszu regulaminów.

Kto może ubiegać się o dotację, pożyczkę lub inną formę wsparcia finansowego? Mogą się o nie ubiegać jednostki samorządu terytorialnego, jednostki budżetowe, samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej, podmioty gospodarcze, organizacje społeczne, kościoły i związki wyznaniowe, spółdzielnie, publiczne szkoły wyższe oraz osoby fizyczne.

Ważne informacje: środki wojewódzkiego Funduszu przeznacza się na realizację celów określonych w ustawie Prawo ochrony środowiska.

Gdzie szukać informacji?

► Na stronach internetowych WFOŚiGW i w BIP. Należy zapoznać się z dokumentem: „Zasady udzielania pomocy finansowej ze środków WFOŚiGW” oraz z listą przedsięwzięć priorytetowych Funduszu.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Ministerstwo odpowiada za opiekę nad dziedzictwem narodowym, a także za działalność kulturalną, w tym za mecenat państwowy nad tą działalnością. Do zakresu odpowiedzialności Ministerstwa należy m.in.: ochrona zabytków i opieka nad zabytkami, otoczenie opieką działalności twórczej, artystycznej, kultury ludowej i rękodzieła artystycznego, edukacja kulturalna, działalność organizacji i stowarzyszeń regionalnych oraz społeczno-kulturalnych.

Programy Operacyjne MKiDN

Co roku w ramach programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego Ministerstwo dofinansowuje zadania z zakresu kultury. Co roku ogłasza nowe priorytety programu dotacyjnego. Każdy program ma własny regulamin i terminy składania wniosków. Dla przykładu, w 2009 roku w ramach programu „Dziedzictwo kulturowe” Minister ogłosił następujące priorytety: 1. ochrona zabytków; 2. rozwój instytucji muzealnych; 3. ochrona dziedzictwa narodowego poza granicami kraju; 4. tworzenie zasobów cyfrowych dziedzictwa kulturowego oraz 5. ochrona dziedzictwa kultury ludowej.

W priorytecie pierwszym („Ochrona zabytków”) dostępne są środki na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku, wpisanym do rejestru zabytków. Dotacja może obejmować prace, które mają być wykonane w roku złożenia wniosku, lub prace, które zostały przeprowadzone w okresie trzech lat poprzedzających rok złożenia wniosku o udzielenie dotacji.

Natomiast w ramach priorytetu piątego („Ochrona dziedzictwa kultury ludowej”) MKiDN wspiera projekty z zakresu wzmocnienia poczucia tożsamości regionalnej, dokumentowania i ochrony dziedzictwa kultury ludowej oraz zachowania i przekazu tradycji i ochrony unikalnych umiejętności. Możliwe działania to m.in.: warsztaty, kursy i szkolenia służące przekazywaniu umiejętności i tradycji, szczególnie w formie tzw. „szkół tradycji” i „szkół ginących zawodów”; tworzenie programów edukacyjnych dla dzieci i młodzieży na temat tradycyjnej kultury regionalnej; zakup obiektów oraz kolekcji dzieł sztuki ludowej w celu ich publicznego udostępnienia; działania na rzecz ochrony unikalnych elementów kultury tradycyjnej, szczególnie takich, jak architektura regionalna oraz gwary.

MKiDN dofinansowuje także tzw. wkład krajowy do wybranych projektów kulturalnych, realizowanych ze środków europejskich – w ramach tak zwanej Promesy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Kto może ubiegać się o dotacje?

O środki z programów dotacyjnych MKiDN na zadania z zakresu kultury mogą się ubiegać m.in.: jednostki samorządu terytorialnego, instytucje kultury, instytucje filmowe, szkoły i uczelnie artystyczne, organizacje pozarządowe oraz podmioty gospodarcze prowadzące działalność gospodarczą w sferze kultury, związki wyznaniowe, a także osoby fizyczne. Wnioskodawcami nie mogą być państwowe instytucje kultury, szkoły i uczelnie wyższe nadzorowane przez MKiDN oraz instytucje kultury współprowadzone przez ministra i jednostki samorządu terytorialnego.

► Gdzie szukać informacji?

Informacje o dotacjach celowych MKiDN, opisy programów i formularze wniosków dostępne są na stronie internetowej MKiDN (www.mkidn.gov.pl) pod hasłem: Programy Ministra.

Wnioski składa się do odpowiedniego departamentu Ministerstwa, zgodnie z regulaminem danego programu.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

W przyjętym przez MRiRW w 2009 roku dokumencie „Zarys kierunków rozwoju obszarów wiejskich” napisano: „Obszary wiejskie powinny stać się atrakcyjnym miejscem pracy, zamieszkania, wypoczynku i prowadzenia działalności rolniczej lub pozarolniczej, z zachowaniem walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych tych terenów dla przyszłych pokoleń”. Dla rozwoju obszarów wiejskich są zatem istotne ochrona, pielęgnowanie i wykorzystanie zasobów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych obszarów wiejskich.

Otwarte konkursy ofert, zlecenie zadań publicznych

Ministerstwo może ogłaszać konkursy dotacyjne na realizację zadań publicznych, między innymi związanych z rozwojem wsi. I tak co roku ogłasza otwarty konkurs ofert na zlecane przez siebie zadania edukacyjne. Do konkursu mogą przystąpić jednostki niezaliczane do sektora finansów publicznych, w tym stowarzyszenia i fundacje. Minister ogłasza listę zadań edukacyjnych i zasady konkursu na początku każdego roku, po uchwaleniu ustawy budżetowej.

Kto może ubiegać się o dotację?

► Mogą się o nią ubiegać jednostki niezaliczane do sektora finansów publicznych, w tym stowarzyszenia i fundacje.

Ważne informacje: Wymagania dotyczące zawartości wniosków podawane są na stronie internetowej Ministerstwa. Wnioski można składać w pierwszym kwartale roku, po ogłoszeniu zasad i warunków ubiegania się o dotację w otwartym konkursie ofert.

Gdzie szukać informacji?

► www.minrol.gov.pl – szukaj w zakładce: informacje branżowe/edukacja rolnicza/zadania edukacyjne; zajrzyj także do BIP Ministerstwa.

Ministerstwo Sportu i Turystyki

Otwarte konkursy ofert, zlecenie zadań publicznych

Ministerstwo co roku ogłasza konkurs na dofinansowanie zadań publicznych realizowanych przez jednostki niezaliczane do sektora finansów publicznych. Wśród dotychczas dofinansowanych zadań w dziedzinie turystyki Ministerstwo dofinansowało m.in.: lokalne projekty wytyczania i znakowania szlaków turystycznych; wyznaczania tras pieszych, konnych i rowerowych; konserwacji turystycznych szlaków, np. architektury drewnianej, dziedzictwa kulturowego, szlaków bocianich, szlaków średniowiecznych miasteczek regionu; tworzenia regionalnych i ponadregionalnych produktów turystycznych; wykorzystania dziedzictwa przemysłowego do promocji turystycznej gmin i regionów; rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej itd.

Kto może ubiegać się o dotację?

Mogą się o nią ubiegać jednostki niezaliczane do sektora finansów publicznych, m.in. stowarzyszenia i fundacje.

Ważne informacje:

Konkurs ogłaszany jest w ostatnim kwartale roku poprzedzającego realizację zadań publicznych. Wnioski przyjmuje Departament Turystyki Ministerstwa Sportu i Turystyki.

Gdzie szukać informacji?

► Na stronie internetowej Ministerstwa Sportu i Turystyki (www.msport.gov.pl) w zakładce: turystyka oraz w BIP Ministerstwa. Tam również, w pierwszym kwartale roku, w którym zadania mają być realizowane, jest publikowany wykaz wybranych do dofinansowania zadań.

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Fundusz Inicjatyw Obywatelskich

Program Operacyjny Fundusz Inicjatyw Obywatelskich (FIO) jest rządowym programem dotacyjnym adresowanym do organizacji i instytucji nienastawionych na zysk, prowadzących działalność pożytku publicznego. Celem programu jest zwiększenie ich udziału w realizacji zadań publicznych. Dotacje w ramach FIO są dystrybuowane w drodze otwartych konkursów ofert. Ze środków Funduszu wspierane są działania obywatelskie z udziałem organizacji pozarządowych, m.in. w zakresie realizacji zadań publicznych (wymienionych w art.4 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie), działania w zakresie współpracy między sektorem pozarządowym i publicznym, działania umożliwiające organizacjom korzystanie ze środków Unii Europejskiej, działania upowszechniające dobre praktyki i modelowe rozwiązania, które służą rozwojowi społeczeństwa obywatelskiego itp.

Na lata 2009–2013 przyjęto cztery priorytety merytoryczne. Dwa z nich obejmują działania związane z kulturą. Są to:

Priorytet I: Aktywni, świadomi obywatele, aktywne wspólnoty lokalne. Działania wchodzące w zakres tego priorytetu to m.in.: Pielęgnowanie tożsamości narodowej i kulturowej; Wspieranie działań na rzecz zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska.

Priorytet III: Integracja i aktywizacja społeczna. Zabezpieczenie społeczne. Działania wchodzące w zakres tego priorytetu to m.in.: Porozumienia na rzecz integracji wspólnot i społeczności lokalnych; Aktywizacja ludzi starych, integracja międzypokoleniowa; Integracja repatriantów w środowiskach lokalnych; Działania na rzecz zachowania przez Polonię więzi kulturowej z Polską; Wypoczynek dzieci i młodzieży, krajoznawstwo i turystyka społeczna.

Konkursy przeprowadzane są zgodnie z przepisami ustawy o działalności pożytku publicznego oraz uchwałą Rady Ministrów z 2008 roku w sprawie przyjęcia krajowego Programu Operacyjnego Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2009–2013.

Kto może ubiegać się o dotację?

Mogą się o nią ubiegać jednostki prowadzące działalność społecznie użyteczną, to znaczy organizacje pozarządowe (czyli osoby prawne lub jednostki nieposiadające osobowości prawnej, które nie są jednostkami sektora finansów publicznych i nie działają w celu osiągnięcia zysku); stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego; kościelne osoby prawne i jednostki organizacyjne kościołów i związków wyznaniowych, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego, oraz spółdzielnie socjalne w zakresie działalności społecznie użytecznej.

Ważne informacje:

Konkurs dotacyjny FIO ogłaszany jest w pierwszym kwartale każdego roku. Wnioski należy przesłać w terminie 30 dni od dnia ukazania się ogłoszenia. Wnioski przyjmuje Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich. Zasady przyznawania dotacji oraz kryteria oceny wniosków są opisane w dokumencie: Zasady przyznawania i rozliczania dotacji w ramach Programu Operacyjnego Fundusz Inicjatyw Obywatelskich w danym roku. Uprawniony podmiot może złożyć jeden wniosek w ramach ogłoszonego konkursu.

Gdzie szukać informacji?

► Sprawdź ogłoszenia na specjalnej stronie internetowej: www.pozytek.gov.pl (szukaj: FIO) oraz na stronie instytucji zajmującej się obsługą programu: www.crzl.gov.pl, a także na stronie MPiPS: www.mpips.gov.pl (szukaj: Fundusz Inicjatyw Obywatelskich). E-mail: fiio@mps.gov.pl.

Narodowe Centrum Kultury

Statutowym zadaniem Centrum jest podejmowanie działań na rzecz rozwoju kultury w Polsce, a więc m.in. upowszechnianie tradycji narodowych, państwowych, promocja dziedzictwa kulturowego i historycznego, kreowanie zainteresowania kulturą i sztuk, itd. Swoje działania Centrum kieruje do artystów, pracowników sektora kultury, do młodzieży, do instytucji i organizacji. Podobnie jak Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, co roku ogłasza tak zwane programy operacyjne, w tym także konkursy dotacyjne, m.in. na wsparcie dla chórów szkolnych czy modernizację lokalnych ośrodków kultury. Przyznaje także stypendia dla wybitnych młodych artystów.

Program Dom Kultury +

Celem programu jest stworzenie równego dostępu do kultury dla mieszkańców miast oraz terenów wiejskich oraz poprawa uczestnictwa w kulturze na terenach wiejskich i wiejsko-miejskich, a także zainicjowanie przemian domów kultury w Polsce w nowoczesne centra kultury lokalnej, które m.in. będą animować życie kulturalne społeczności lokalnych. Domy kultury, które wezmą udział w programie, uzyskają wsparcie merytoryczne, rzeczowe i finansowe w trzech priorytetowych obszarach programu: budowania strategii rozwoju instytucji oraz wyposażenia pracowników domu kultury w umiejętności i narzędzia potrzebne do efektywnej działalności kulturalnej; budowania oferty programowej danej instytucji; modernizacji edukacji artystycznej. Program został ogłoszony w 2010 roku. Beneficjentami programu mogą być m.in. domy kultury działające na terenach wiejskich, wiejsko-miejskich i w małych miastach (do 20 tys. mieszkańców).

► www.nck.pl

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Celem działalności Funduszu jest finansowe wspieranie inwestycji ekologicznych o znaczeniu i zasięgu ogólnopolskim i ponadregionalnym oraz finansowanie zadań lokalnych, istotnych z punktu widzenia potrzeb środowiska. Środki z NFOŚiGW przeznacza się na cele wymienione w ustawie Prawo ochrony środowiska, która zobowiązuje NFOŚiGW m.in. do działań związanych z utrzymaniem i zachowaniem zabytkowych parków oraz ogrodów, ochrony i przywracania chronionych gatunków roślin lub zwierząt, utrzymania terenów zieleni, zadrzewień, zakrzewień, parków itd. NFOŚiGW zarządza środkami finansowym w formie pożyczkowej, dotacyjnej i inwestycyjnej.

NFOŚiGW finansuje przedsięwzięcia zgodnie z wytycznymi programów priorytetowych, które są opracowywane na każdy rok. Na ich podstawie określa szczegółowe zasady udzielania dofinansowania, procedury oraz kryteria wyboru przedsięwzięć. Stosowane są dwie podstawowe procedury wyboru przedsięwzięć do dofinansowania: nabór ciągły oraz konkurs. Procedury wyboru przedsięwzięć mogą być jednoetapowe lub dwuetapowe. Lista priorytetowych programów NFOŚiGW planowanych do finansowania ogłaszana jest co roku. Informacje te należy sprawdzać na bieżąco. Np. w 2010 roku jeden z programów priorytetowych (Ochrona przyrody) zakłada dofinansowanie działań obejmujących m.in.: ochronę przyrody i krajobrazu, ochronę i zrównoważony rozwój lasów, zrównoważony rozwój rejonu Puszczy Białowieskiej, a także wspieranie edukacji, na którą składa się edukacja ekologiczna i wspieranie pozarządowych organizacji ekologicznych.

Kto może ubiegać się o dotację?

Wnioskodawcami mogą być jednostki samorządu terytorialnego, przedsiębiorstwa, instytucje i urzędy, szkoły wyższe, jednostki ochrony zdrowia, organizacje pozarządowe, administracja państwowa i osoby fizyczne. Wszyscy wnioskodawcy powinni posiadać status prawny, umożliwiający zawarcie umowy cywilno-prawnej.

Gdzie szukać informacji?

► Na stronie internetowej NFOŚiGW: www.nfosigw.gov.pl, w zakładce: środki krajowe, a najlepiej w BIP Funduszu – w zakładce: zasady udzielania pomocy finansowej. Warto zapoznać

się z dokumentem „Zasady udzielania dofinansowania ze środków NFOŚiGW” oraz z listą priorytetowych programów na dany rok.

PUBLICZNE ŹRÓDŁA ZAGRANICZNE

Fundusze norweskie i fundusze EOG, czyli Norweski Mechanizm oraz Finansowy Mechanizm Finansowy EOG

Są to fundusze pochodzące z bezzwrotnej pomocy zagranicznej przyznanej przez Norwegię, Islandię i Liechtenstein nowym członkom Unii Europejskiej, które mają pomóc w zmniejszaniu różnic ekonomicznych i społecznych między krajami w obrębie wspólnego, Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Nowa edycja Norweskiego Mechanizmu Finansowego planowana w perspektywie czasowej 2014 – 2020 obejmuje m.in. takie obszary wsparcia jak ochrona środowiska (Bioróżnorodność i monitoring środowiska), dziedzictwo kulturowe, wzmacnianie społeczeństwa obywatelskiego. Za realizację każdego z programów odpowiadają operatorzy – instytucje/organizacje specjalizujące się w danej dziedzinie.

Kulturowe dziedzictwo:

1. Promowanie różnorodności kulturowej i artystycznej w ramach europejskiego dziedzictwa. Program ma na celu rozwój kontaktów w zakresie wymiany kulturalnej oraz wymianę dobrych praktyk z tego obszaru pomiędzy Polską a państwami-darczyńcami: Islandią, Liechtensteinem i Norwegią.

2. Konserwacja i rewitalizacja dziedzictwa kulturowego.

Celem programu jest ochrona, zachowanie i udostępnianie dziedzictwa kulturowego dla przyszłych pokoleń.

Bioróżnorodność i monitoring środowiska

1. Ochrona różnorodności biologicznej i ekosystemów

Celem programu jest ochrona różnorodności biologicznej i ekosystemów poprzez realizację projektów zmierzających do zatrzymania procesu zmniejszania się oraz zanikania różnorodności biologicznej na terenie całego kraju, a w szczególności na obszarach Natura 2000.

1. Wzmocnienie monitoringu środowiska i działań kontrolnych

Celem programu jest poprawa efektywności i jakości monitoringu środowiska poprzez podniesienie jakości danych oraz informacji o środowisku.

Kto może ubiegać się o dotację?

Odbiorcami dotacji mogą być podmioty prywatne, publiczne, komercyjne bądź niekomercyjne oraz organizacje pozarządowe – podmioty prawne, a także organizacje międzyrządowe działające w Polsce. Jednak dla każdego z programów ustalany jest katalog podmiotów, które mogą się ubiegać o dofinansowanie.

Gdzie szukać informacji?

► Na stronie: www.eog.gov.pl, szukaj informacji o programie/obszary wsparcia/Kulturowe dziedzictwo oraz Bioróżnorodność i monitoring środowiska.

Programy unijne

Informacje o funduszach europejskich na lata 2007–2013 oraz 2014-2020 znajdują się na stronie internetowej: www.funduszeuropejskie.gov.pl i www.dotacjeue.org.pl. Ponadto w każdym województwie działają punkty informacyjne o funduszach europejskich. **Adresy punktów informacyjnych znajdują się na stronie internetowej: www.funduszeuropejskie.gov.pl.**

W dotychczasowym okresie finansowania, tj. na lata 2007–2013, środki finansowe na projekty związane z rozwojem wsi, a także jej dziedzictwem kulturowym można znaleźć w następujących Programach Operacyjnych:

- **Infrastruktura i Środowisko – PO IŚ/nowa nazwa: Program Infrastruktura Zrównoważonego Rozwoju;**
- **16 Regionalnych Programów Operacyjnych – RPO;**
- **Rozwój Polski Wschodniej – PO RPW**
oraz w:
- **Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich – PROW;**
- **Programie Operacyjnym Zrównoważony Rozwój Sektora Rybołówstwa i Nadbrzeżnych Obszarów Rybackich – PO RYBY;**
- **a także w ramach Europejskiej Współpracy Terytorialnej: w Programach Operacyjnych Współpracy Transgranicznej.**

Obecnie trwają konsultacje oraz formalny proces tworzenia programów unijnych z puli funduszy na lata 2014-2020. Trzeba podkreślić, że niektóre programy zmieniają nazwy, priorytety i wytyczne, jednak wszystkie powyższe programy będą kontynuowane w kolejnych latach

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko

Program ten przewiduje wspieranie zadań z zakresu kultury w ramach XI osi priorytetowej – Kultura i dziedzictwo kulturowe. Celem tej ścieżki finansowania jest wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego o znaczeniu światowymi i europejskim dla zwiększenia atrakcyjności Polski. To źródło finansowania może być – w omawianych w tej książce projektach – wykorzystane tylko wyjątkowo, bowiem dotyczy ono na ogół dużych projektów ponadregionalnych. Finansowane będą następujące działania:

Działanie 11.1. Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym, m.in. konserwacja obiektów wpisanych do rejestru zabytków.

Działanie: 11.2. Rozwój oraz poprawa stanu infrastruktury kultury o znaczeniu ponadregionalnym.

Dofinansowanie będzie przeznaczane szczególnie na działania dotyczące zabytków wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego UNESCO oraz na Listę Pomników Historii Prezydenta. Instytucją pośredniczącą i przyjmującą wnioski jest Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Kto może ubiegać się o dotację?

Dla działania 11.1. mogą to być instytucje kultury, jednostki samorządu terytorialnego, kościoły i związki wyznaniowe, organizacje pozarządowe, szkoły artystyczne i inne. Dla działania 11.2. – instytucje kultury, organizacje pozarządowe, kościoły i związki wyznaniowe, jednostki samorządu terytorialnego oraz partnerstwa związane w ramach określonego w działaniu katalogu beneficjentów.

Gdzie szukać informacji?

► Na stronie www.poiis.mkidn.gov.pl.

16 Regionalnych Programów Operacyjnych

Każde województwo posiada opracowany przez siebie Regionalny Program Operacyjny i samodzielnie nim zarządza. Dlatego też w poszczególnych województwach z RPO wspierane są różne działania, m.in. z zakresu przedsiębiorczości, turystyki, edukacji, ochrony środowiska, promocji regionu, kultury, sportu itd. Instytucjami zarządzającymi RPO są urzędy marszałkowskie. Odpowiadają one za przygotowanie i realizację RPO, w tym za ocenę i wybór projektów do dofinansowania, dokonywanie płatności i kontrolę projektów. W każdym z 16 Regionalnych Programów Operacyjnych przewidziano finansowanie działań związanych z dziedzictwem kulturowym. Część z nich to projekty bezpośrednio dotyczące dziedzictwa kulturowego, np. rozwoju produktów dziedzictwa kulturowego, infrastruktury z zakresu kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego. Inne działania priorytetowe są pośrednio związane z dziedzictwem kulturowym – np. wspierają rozwój przedsiębiorczości, turystyki, itp.

Kto może ubiegać się o dotację?

Mogą się o nią ubiegać podmioty z danego województwa: przedsiębiorcy, instytucje otoczenia biznesu, organizacje pozarządowe, jednostki naukowe, szkoły wyższe, kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych, PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne, jednostki samorządu terytorialnego i ich związki i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne samorządu terytorialnego posiadające osobowość prawną oraz inne, które wymienione zostały w konkretnym priorytecie RPO.

Gdzie szukać informacji?

Informacje o RPO dla poszczególnych województw są dostępne w urzędach marszałkowskich, na ich stronach internetowych, a także na stronie: www.dotacjeue.org.pl. Są także dostępne w punktach informacyjnych o funduszach europejskich. Adresy punktów znajdują się na stronie internetowej: www.funduszeuropejskie.gov.pl.

Dla ułatwienia podajemy w poniższej tabelce adresy stron internetowych dla każdego Regionalnego Programu Operacyjnego wraz z nazwą priorytetu, który dotyczy dziedzictwa kulturowego wsi, oraz nazwą departamentu, który zajmuje się wdrażaniem programu. Proszę jednak pamiętać, że dotyczy to okresu 2007-2013.

Wsparcie finansowe dla projektów związanych z dziedzictwem kulturowym uzyskać można w następujących osiach priorytetowych w każdym z 16 RPO:

RPO w województwie	Oś priorytetowa związana z kulturą	Departament odpowiedzialny za realizację RPO	Adresy stron internetowych
Dolnośląski RPO	Priorytet 2. Społeczeństwo informacyjne oraz priorytet 6. Turystyka i kultura	Departament Regionalnego Programu Operacyjnego, Wydział Zarządzania Regionalnym Programem Operacyjnym	www.rpo.dolnyslask.pl
Kujawsko-pomorski RPO	Oś priorytetowa 3. Rozwój infrastruktury społecznej	Departament Polityki Regionalnej	www.fundusze.kujawsko-pomorskie.pl
Lubelski RPO	Priorytet 7. Kultura, turystyka i współpraca międzyregionalna	Departament Strategii i Rozwoju Regionalnego	www.rpo.lubelskie.pl
Lubuski RPO	Priorytet 5. Rozwój i modernizacja infrastruktury turystycznej i kulturowej	Departament Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego, Wydział Informacji i Promocji LRPO	www.lrpo.lubuskie.pl
Łódzki RPO	Oś priorytetowa 5. Infrastruktura społeczna	Departament Polityki Regionalnej, Wydział ds. Informacji i Promocji	www.rpo.lodzkie.pl
Małopolski RPO	Oś priorytetowa 3. Turystyka i przemysł kulturowy	Departament Funduszy Europejskich	www.fundusze.malopolska.pl
Mazowiecki RPO	Priorytet 6. Wykorzystanie walorów naturalnych i kulturowych dla rozwoju turystyki i rekreacji	Departament Strategii i Rozwoju Regionalnego	www.mazovia.pl
Opolski RPO	Oś priorytetowa 2. Społeczeństwo informacyjne	Departament Koordynacji Programów Operacyjnych, Referat Informacji i Promocji Funduszy Strukturalnych	www.rpo.opolskie.pl
Podlaskie RPO	Oś priorytetowa 6. Rozwój	Departament Zarządzania RPO	www.rpowp.wrotapodlasia.pl

	infrastruktury społecznej		
Podkarpackie RPO	Oś priorytetowa 6. Turystyka i kultura	Departament Rozwoju Regionalnego, Oddział Informacji, Promocji i Szkoleń RPO	www.rpo.podkarpackie.pl
Pomorski RPO	Oś priorytetowa 6. Turystyka i dziedzictwo kulturowe	Departament Programów Regionalnych	www.dpr.woj-pomorskie.pl
Śląski RPO	Priorytet 3. Turystyka; priorytet 4. Kultura	Wydział Rozwoju Regionalnego	www.rpo.silesia-region.pl
Świętokrzyski RPO	Oś priorytetowa 5. Wzrost jakości infrastruktury społecznej oraz inwestycje w dziedzictwo kulturowe, turystykę i sport	Punkt Informacyjny RPOWS	www.rpo-swietokrzyskie.pl
Warmińsko-mazurski RPO	Oś priorytetowa 2. Turystyka	Departament Zarządzania Programami Rozwoju Regionalnego	www.rpo.warmia.mazury.pl
Wielkopolski RPO	Priorytet 6. Turystyka i środowisko kulturowe	Zarząd Województwa Wielkopolskiego, Departament Polityki Regionalnej i Departament Wdrażania Programu Regionalnego	www.wrpo.wielkopolskie.pl
Zachodniopomorski RPO	Oś 5. Turystyka, kultura i rewitalizacja	Wydział Zarządzania Regionalnym Programem Operacyjnym	www.rpo.wzp.pl

Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej

Celem programu jest przyspieszenie tempa rozwoju społeczno-gospodarczego województw: lubelskiego, podkarpackiego, podlaskiego, świętokrzyskiego i warmińsko-mazurskiego.

W ramach osi priorytetowej 5. (Zrównoważony rozwój potencjału turystycznego opartego o warunki naturalne) są dostępne fundusze na opracowanie wspólnej oferty turystycznej dla Polski Wschodniej, obejmującej promocję zrównoważonych form turystyki, m.in. takich, które zmniejszają potrzebę korzystania z indywidualnej motoryzacji i promują turystykę rowerową na tym terenie. W ramach tej osi są realizowane dwa działania:

5.1 Promowanie zrównoważonego rozwoju turystyki;

5.2. Trasy rowerowe – chodzi tu o wytyczenie turystycznych tras rowerowych prowadzących przez wartościowe przyrodniczo i kulturowo tereny regionu. Planowane działania obejmują budowę i oznakowanie ścieżek rowerowych, a także budowę i montaż podstawowej infrastruktury towarzyszącej, tj. stojaków na rowery, wiat postojowych, przechowalni, wiat widokowych itp.

Kto może ubiegać się o dotację?

W przypadku działania 5.1. beneficjentem programu jest Polska Organizacja Turystyczna, choć projekt na etapie promocji przewiduje włączenie partnerów regionalnych: jednostki samorządu terytorialnego oraz lokalne organizacje turystyczne.

W przypadku działania 5.2. beneficjentami są urzędy marszałkowskie pięciu województw, które będą realizować projekt we współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego i zarządami dróg oraz lasów.

Gdzie szukać informacji?

▶ www.polskawschodnia.gov.pl

▶ www.mrr.gov.pl

▶ www.parp.gov.pl

Dodatkowa informacja:

Trasy rowerowe prowadzące przez wartościowe przyrodniczo i kulturowo tereny mają być czynnikiem stymulującym dostosowanie i rozbudowę lokalnej bazy turystycznej oraz restrukturyzację zawodową na wsi, mają także wpłynąć pozytywnie na rozwój małej przedsiębiorczości, ze szczególnym uwzględnieniem agroturystyki.

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007–2013

Instytucją zarządzającą PROW 2007–2013 jest Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. MRiRW zleciło wdrażanie większości działań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, która pełni też funkcję agencji płatniczej. Natomiast realizację ważnego dla odbiorców niniejszej publikacji działania Odnowa wsi oraz działań osi 4. Leader zlecono samorządom wojewódzkim.

Gdzie szukać informacji?

W Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Agencja ma centralę w Warszawie, 16 oddziałów regionalnych w każdym województwie oraz 314 biur powiatowych. Adresy oddziałów terenowych można znaleźć na stronie www.arimr.gov.pl w zakładce: informacje o Agencji: Oddziały Regionalne.

▶ Informacje są też udzielane pod bezpłatnym numerem 0-800-38-00-84.

▶ Można także wysłać e-mail z pytaniem na adres: info@arimr.gov.pl

▶ Informacje są również dostępne na stronie internetowej Ministerstwa Rolnictwa: www.minrol.gov.pl.

Oś 1. Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego

Ta oś PROW dotyczy m.in. uczestnictwa rolników w systemach jakości żywności czy w grupach producenckich. Warto zwrócić uwagę na następujące działania tej osi wsparcia:

1.8. Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności

Chodzi tu o systemy wspólnotowe (system chronionych oznaczeń geograficznych, chronionych nazw pochodzenia, gwarantowanych tradycyjnych specjalności, produkcja ekologiczna) i krajowe (produkcja zintegrowana, system Jakość Tradycja i inne). Celem działania jest poprawa jakości produktów rolnych, pomoc rolnikom, którzy produkują żywność wysokiej jakości, a także zwiększenie spożycia żywności wysokiej jakości.

1.10. Grupy producentów rolnych.

Celem pomocy jest ułatwienie tworzenia i funkcjonowania grup producentów rolnych, powstających w celu dostosowania produkcji do wymogów rynkowych, ułatwienie wspólnego wprowadzania przez członków grupy towarów do obrotu, w tym przygotowywania do sprzedaży i dostaw do odbiorców hurtowych, oraz ustalania wspólnych zasad informowania o produkcji. O wsparcie mogą się ubiegać grupy producenckie działające w wielu sektorach produkcji roślinnej i zwierzęcej, w tym zajmujące się wytwarzaniem i sprzedażą produktów regionalnych.

Kto może ubiegać się o dotację?

Dla działania 1.8. może się o nią ubiegać osoba fizyczna, prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, która została objęta ewidencją i wytwarza produkty uczestniczące w systemach jakości żywności.

Działanie 1.10 jest adresowane do grup producentów rolnych zarejestrowanych w okresie objętym PROW 2007–2013.

Gdzie szukać informacji?

► Informacji udzielają oddziały regionalne ARiMR: www.arimr.gov.pl

Oś 2. Poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich

W ramach poszczególnych działań finansowane są projekty dotyczące ochrony środowiska, w tym zasobów wodnych i gleb, pośrednio – dotyczące kształtowania krajobrazu, ochrony i zachowania siedlisk, różnorodności biologicznej, zalesiania gruntów rolnych, produkcji ekologicznej.

W ramach tej osi warto zwrócić uwagę na działanie 2.2. Program rolnośrodowiskowy (płatności rolnośrodowiskowe).

Celem wsparcia jest m.in.:

- przywracanie walorów lub utrzymanie stanu cennych siedlisk użytkowanych rolniczo oraz zachowanie różnorodności biologicznej;
- promowanie zrównoważonego systemu gospodarowania;
- odpowiednie użytkowanie gleb i ochrona wód;
- ochrona zagrożonych lokalnych ras zwierząt gospodarskich i lokalnych odmian roślin uprawnych.

Działanie podzielono na pięć pakietów rolnośrodowiskowych, które obejmują m.in.: rolnictwo ekologiczne, ochronę cennych siedlisk przyrodniczych i zagrożonych gatunków ptaków, a także zagrożonych zasobów genetycznych roślin i zwierząt.

Płatności rolnośrodowiskowe są przyznawane rolnikom, którzy przyjmą na siebie zobowiązania rolnośrodowiskowe. Stanowią one rekompensatę utraconego dochodu i dodatkowo poniesionych kosztów.

Kto może ubiegać się o dotację?

Może się o nią ubiegać rolnik, który zobowiąże się do realizacji programu rolnośrodowiskowego przez okres pięciu lat oraz do przestrzegania podstawowych wymagań przewidzianych w poszczególnych pakietach na terenie całego gospodarstwa.

Gdzie szukać informacji?

▶ Na stronie ARiMR: www.arimr.gov.pl.

▶ W oddziałach regionalnych ARiMR.

Kolejne godne uwagi działanie w ramach osi 2. PROW to działanie 2.3. Zalesianie gruntów rolnych oraz zalesianie gruntów innych niż rolne.

Celem działania jest powiększenie obszarów leśnych, m.in. kosztem gruntów rolnych o małej wartości, wzmocnienie ekologicznej stabilności obszarów leśnych poprzez zmniejszenie fragmentacji kompleksów leśnych i tworzenie korytarzy ekologicznych oraz zapobieganie zmianom klimatu.

Działanie wdrażane jest w dwóch schematach.

Schemat I. Zalesianie gruntów rolnych – leśne zagospodarowanie gruntów uprawianych rolniczo. Pomoc dotyczy założenia i pielęgnacji uprawy leśnej oraz zrekompensowania utraconego dochodu z tytułu wyłączenia gruntów spod uprawy.

Schemat II. Zalesianie gruntów innych niż rolne.

Chodzi tu o pomoc udzielaną na pokrycie kosztów zalesienia dwóch rodzajów gruntów odłogowanych:

- z sukcesją naturalną drzew rodzimych;
- wymagających ochrony z uwagi na funkcje wodochronne albo glebochronne.

Zalesianie polega na sadzeniu oraz wykorzystaniu sukcesji naturalnej. W tym schemacie przewiduje się dwa rodzaje wsparcia na zalesianie oraz premię pielęgnacyjną.

Kto może się ubiegać o dotację?

Może się o nią ubiegać rolnik, właściciel gruntów rolnych oraz gruntów innych niż rolne.

Gdzie szukać informacji?

▶ W oddziałach regionalnych ARiMR;

▶ Na stronie ARiMR: www.arimr.gov.pl.

Oś 3. Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej

W tej osi finansowane są projekty dotyczące podejmowania lub rozwijania przez rolników działalności nierolniczej, tworzenia i rozwijania przez mieszkańców wsi mikroprzedsiębiorstw, a także projekty związane z odnową wsi.

3.1. Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej

W ramach tego działania można otrzymać wsparcie na inwestycje związane z podejmowaniem lub rozwojem działalności pozarolniczej w następujących dziedzinach: usługi dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa; usługi dla ludności; sprzedaż hurtowa i detaliczna; rzemiosło; rękodzieło; roboty i usługi budowlane oraz instalacyjne; usługi turystyczne oraz związane ze sportem,

rekreacją i wypoczynkiem; usługi transportowe; usługi komunalne; przetwórstwo produktów rolnych lub jadalnych produktów leśnych; magazynowanie lub przechowywanie towarów; wytwarzanie materiałów energetycznych z biomasy; rachunkowość, doradztwo lub usługi informatyczne.

Kto może się ubiegać o dotację?

Może się o nią ubiegać osoba fizyczna ubezpieczona na podstawie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników jako rolnik, małżonek rolnika lub domownik.

Gdzie szukać informacji?

► Na stronach ARiMR: www.arimr.gov.pl i w oddziałach regionalnych ARiMR.

3.3. Odnowa i rozwój wsi

Projekty ściśle związane z rozwojem i ochroną dziedzictwa kulturowego wsi mogą być wspierane właśnie z tej ścieżki finansowania. W ramach tego działania udziela się podmiotom pomocy finansowej z tytułu inwestycji w zakresie:

- budowy, przebudowy, remontu lub wyposażenia obiektów:
- pełniących funkcje publiczne, społeczno-kulturalne, rekreacyjne i sportowe;
- służących promocji obszarów wiejskich, w tym propagowaniu i zachowaniu dziedzictwa historycznego, tradycji, sztuki oraz kultury;
- kształtowania obszaru przestrzeni publicznej;
- budowy, remontu lub przebudowy infrastruktury związanej z rozwojem funkcji turystycznych, sportowych lub społeczno-kulturalnych;
- zakupu obiektów charakterystycznych dla tradycji budownictwa w danym regionie, w tym budynków będących zabytkami, z przeznaczeniem na cele publiczne;
- odnawiania, eksponowania lub konserwacji lokalnych pomników historycznych, budynków będących zabytkami lub miejsc pamięci;
- kultywowania tradycji społeczności lokalnej oraz tradycyjnych zawodów.

Kto może się ubiegać o pomoc?

Może się o nią ubiegać gmina, instytucje kultury, kościół lub związki wyznaniowe i organizacje pozarządowe mające status organizacji pożytku publicznego. Projekty mogą być realizowane w miejscowościach należących do gminy wiejskiej lub miejsko-wiejskiej, z wyłączeniem miast liczących powyżej 5000 mieszkańców lub gminy miejskiej, z wyłączeniem miejscowości liczących powyżej 5000 mieszkańców.

Ważne informacje:

Wnioski przyjmują urzędy marszałkowskie. Maksymalna wysokość pomocy na realizację projektów w jednej miejscowości wynosi 500000 złotych w okresie realizacji programu, a wielkość pomocy przyznanej na realizację jednego projektu nie może być niższa niż 25000 złotych. Istnieje także możliwość współfinansowania projektów tego typu z programu dotacyjnego MKiDN (z tak zwanej Promesy).

Gdzie szukać informacji?

Na stronach urzędów marszałkowskich.

3.4. Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw

W ramach tego działania można otrzymać wsparcie na inwestycje związane z tworzeniem lub rozwojem mikroprzedsiębiorstw działających m.in. w zakresie: usług dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa; usług dla ludności; drobnej wytwórczości, rzemiosła lub rękodzieła; robót i usług budowlanych oraz instalacyjnych; usług turystycznych oraz związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem; usług transportowych; usług komunalnych; przetwórstwa produktów rolnych lub jadalnych produktów leśnych; magazynowania lub przechowywanie towarów; wytwarzania materiałów energetycznych z biomasy; rachunkowości, doradztwa i usług informatycznych.

Kto może ubiegać się o dotację?

Mogą się o nią ubiegać właściciele mikroprzedsiębiorstw, prowadzący działalność na terenie gmin wiejskich, miejsko-wiejskich lub miejskich, z wyłączeniem miejscowości powyżej 5000 mieszkańców.

Gdzie szukać informacji?

Na stronie ARiMR: www.arimr.gov.pl, w oddziałach regionalnych ARiMR.

Wnioski wraz z załącznikami składa się w siedzibie oddziału regionalnego Agencji właściwego ze względu na miejsce realizacji projektu.

Oś 4. Leader

Celem działań podejmowanych w ramach tej osi jest aktywizacja mieszkańców wsi i lepsze wykorzystanie lokalnych zasobów. Instytucją, której MRiRW zleciło zarządzanie tym działaniem, jest samorząd wojewódzki. Podstawą ubiegania się o wsparcie z tej osi jest utworzenie lokalnej grupy działania (LGD). Warunkiem powołania LGD jest utworzenie trójsektorowego partnerstwa, w którym co najmniej 50% stanowią partnerzy społeczni i gospodarczy. LGD z udziałem społeczności obszaru, na którym działa, opracowuje lokalną strategię rozwoju – LSR. LGD realizuje LSR dzięki uzyskanym w tym celu środkom, po uprzednim zatwierdzeniu strategii przez urząd marszałkowski. LGD wybiera projekty, których realizacja przyczyni się do realizacji celów strategii. Złożone wnioski o dofinansowanie mogą dotyczyć następujących projektów kwalifikujących się do udzielenia pomocy w ramach działań osi 3.:

- różnicowania w kierunku działalności nierolniczej;
- tworzenia i rozwoju mikroprzedsiębiorstw;
- odnowy i rozwoju wsi;
- oraz innych projektów, zwanych małymi projektami, które mogą dotyczyć m.in.:
- promocji i rozwoju lokalnej aktywności, w tym promocji lokalnej twórczości kulturalnej i artystycznej, z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa kulturowego, historycznego oraz przyrodniczego;
- rozwoju agroturystyki i turystyki na obszarach wiejskich, w tym: utworzenia lub zmodernizowania elektronicznej bazy informacji turystycznej oraz stron WWW, przygotowania i wydania folderów i innych publikacji informacyjnych, oznaczenia obiektów ważnych lub charakterystycznych dla obszaru objętego lokalną strategią rozwoju;

- inicjowania powstawania, rozwoju, przetwarzania, wprowadzenia na rynek oraz podnoszenia jakości produktów i usług bazujących na lokalnych zasobach, w tym naturalnych surowcach i produktach rolnych i leśnych oraz tradycyjnych sektorach gospodarki;
- organizacji imprez kulturalnych, rekreacyjnych, sportowych;
- zakupu i nasadzenia tradycyjnej roślinności oraz starych odmian roślin (nasion, sadzonek, kłaczy, bulw itd.) w celu wykorzystania lub odnowienia cennego dziedzictwa przyrodniczego lub kulturowego, ze szczególnym wskazaniem na obszary chronione, w tym obszary objęte siecią Natura 2000;
- zachowania lokalnego dziedzictwa kulturowego i historycznego, w tym przez: odbudowę albo odnowienie lub oznakowanie budowli lub obiektów małej architektury wpisanych do rejestru zabytków lub objętych wojewódzką ewidencją zabytków;
- odnowienia dachów lub elewacji zewnętrznych budynków wpisanych do rejestru zabytków lub objętych wojewódzką ewidencją zabytków;
- remontu lub wyposażenia muzeów;
- remontu lub wyposażenia świetlic wiejskich;
- budowy/odbudowy małej infrastruktury turystycznej, w szczególności punktów widokowych, miejsc wypoczynkowych i biwakowych, tras narciarstwa biegowego i zjazdowego, tras rowerowych.

Kto może się ubiegać o pomoc?

Mogą się o nią ubiegać osoby fizyczne i prawne zamieszkałe lub prowadzące działalność na obszarze działania LGD, w tym organizacje pozarządowe, związki wyznaniowe i kościoły.

Ważne informacje: W przypadku małych projektów wysokość pomocy na projekt nie może przekroczyć 25000 złotych, a poziom dofinansowania dla danego beneficjenta nie może przekroczyć w okresie programowania kwoty 100000 złotych. Wnioski przyjmuje lokalna grupa działania.

Gdzie szukać informacji?

Dowiedz się, czy na Twoim terenie działa lokalna grupa działania, jak się nazywa ta organizacja, gdzie się mieści jej biuro, na jakim obszarze działa. Poznaj dokument przygotowany przez lokalną grupę działania, czyli lokalną strategię rozwoju, sprawdź, czy Twój projekt mieści się w zakresie tematycznym tego dokumentu i wykorzystaj tę lokalną szansę zdobycia środków.

Program Operacyjny Zrównoważony Rozwój Sektora Rybołówstwa i Nadbrzeżnych Obszarów Rybackich 2007–2013

Gdzie szukać informacji o PO RYBY?

Informacje na temat procedur korzystania ze wsparcia finansowego w ramach poszczególnych osi i działań, a także na temat terminów naboru wniosków o wsparcie można uzyskać:

- w ARiMR w centrali w Warszawie i w oddziałach regionalnych;
- pod bezpłatnym numerem infolinii 0-800-38-00-84;
- na stronie internetowej MRiRW: www.minrol.gov.pl;
- można też wysłać e-mail z pytaniem na adres: info@arimr.gov.pl.

W tym programie przewidziano następujące osie wsparcia:

- Oś 1. Środki na rzecz dostosowania floty rybackiej;
- Oś 2. Akwakultura, rybołówstwo śródlądowe, przetwórstwo i obrót produktami rybołówstwa i akwakultury;
- Oś 3. Środki służące wspólnemu interesowi – na rzecz polepszenia organizacji sektora rybackiego;
- Oś 4. Zrównoważony rozwój obszarów zależnych od rybactwa;
- Oś 5. Pomoc techniczna.

Na uwagę czytelników zasługuje oś 4. programu – Zrównoważony rozwój obszarów zależnych od rybactwa. Zawarto w niej najwięcej działań związanych z dziedzictwem kulturowym. Na wzór rozwiązań osi 4. Leader w PROW, i w tym przypadku na obszarach zależnych od rybactwa powstają lokalne grupy rybackie – LGR. Są to partnerstwa przedstawicieli szeroko rozumianego sektora rybackiego, gmin i innych podmiotów publicznych oraz sektora społecznego. LGR opracowują lokalną strategię rozwoju obszarów rybackich (LSROR), która jest przez nie realizowana.

LGR mogą działać jedynie na obszarze, który przez MRiRW został określony jako obszar zależny od rybactwa. W bardzo ogólnym ujęciu obejmuje on: nadbrzeżne obszary morskie, gdzie uprawia się rybołówstwo przybrzeżne i przetwórstwo produktów rybnych; ujścia głównych rzek, gdzie skoncentrowane są chów i hodowla ryb; obszary pojezierzy, na których uprawiane jest rybołówstwo śródlądowe oraz wędkarstwo. Operacje finansowane z tego programu mogą obejmować szeroki zakres działań, w tym m.in.:

- rewitalizację miejscowości, w tym: remonty chodników, parkingów, placów, ścieżek rowerowych, terenów zielonych, parków i miejsc wypoczynku, remonty lub wyposażanie budynków i obiektów publicznych pełniących funkcje społeczno-kulturalne, sportowe, rekreacyjne;
- remont, odbudowę lub modernizację budynków i obiektów wpisanych do rejestru zabytków lub objętych wojewódzką ewidencją zabytków;
- budowę, remont lub modernizację małej infrastruktury turystycznej, w szczególności przystani, kąpielisk, punktów widokowych, miejsc wypoczynkowych i biwakowych, tras turystycznych, łowisk dla wędkarzy, punktów informacji turystycznej, łącznie ze ścieżkami i drogami dojazdowymi do miejsc objętych inwestycją;
- dostosowanie obiektów turystycznych i rekreacyjno-sportowych do potrzeb osób niepełnosprawnych;
- tworzenie muzeów, izb regionalnych, izb pamięci lub skansenów mających na celu prezentowanie lokalnego rzemiosła, sztuki i obyczajów, w szczególności związanych z tradycjami rybackimi;
- a także operacje związane z ochroną środowiska i dziedzictwa przyrodniczego na obszarach zależnych od rybactwa.

Kto może się ubiegać o pomoc?

Mogą się o nią ubiegać osoby fizyczne i prawne zamieszkałe lub prowadzące działalność na obszarze działania LGR.

Gdzie szukać informacji?

Dowiedz się, czy na Twoim terenie działa lokalna grupa rybacka, jak się nazywa organizacja pełniąca tę funkcję, poznaj przygotowany przez LGR dokument, czyli lokalną strategię rozwoju obszarów rybackich, i sprawdź, czy Twój projekt/pomysł mieści się w zakresie tematycznym tego dokumentu. Skorzystaj z szansy pozyskania funduszy.

Programy Operacyjne Współpracy Transgranicznej

Pewne elementy projektów dotyczących rozwoju i ochrony dziedzictwa kulturowego wsi można sfinansować ze środków Programów Operacyjnych Współpracy Transgranicznej, przekazanych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Głównym celem tego typu programów jest promowanie współpracy i bezpośrednich kontaktów wspierających rozwój gospodarczy i społeczny oraz ochronę środowiska w obszarach przygranicznych. Wspólne działania mają dotyczyć m.in. rozwoju turystyki, kultury, ochrony dóbr naturalnych i dóbr kultury, rozwoju i wspólnego wykorzystania infrastruktury, w szczególności w takich dziedzinach, jak ochrona zdrowia, kultura i edukacja itd. Na obszarach przygranicznych Polski są realizowane następujące programy operacyjne współpracy transgranicznej:

Polska (województwo zachodniopomorskie) – Niemcy (Meklemburgia-Pomorze Przednie, Brandenburgia);

Polska (województwo lubuskie) – Niemcy (Brandenburgia);

Polska – Saksonia;

Polska – Republika Czeska;

Polska – Republika Litewska;

Polska – Republika Słowacka;

Południowy Bałtyk: Polska – Szwecja – Dania – Litwa – Niemcy.

Obecnie trwają prace konsultacyjne nad programami operacyjnymi na lata 2014-2020.

Polska (województwo zachodniopomorskie) – Niemcy (Meklemburgia-Pomorze Przednie, Brandenburgia)

Po stronie polskiej program obejmuje swoim zasięgiem podregion szczeciński (powiaty: choszczeński, goleniowski, gryficki, gryfiński, kamieński, łobeski, myśliborski, policki, pyrzycki, stargardzki, powiaty grodzkie Szczecin i Świnoujście) i podregion koszaliński (powiaty: białogardzki, drawski, kolobrzeski, koszaliński, sławieński, szczecinecki, świdwiński, walecki i powiat grodzki Koszalin). Warto zwrócić uwagę na:

Priorytet 1. Wspieranie działań na rzecz infrastruktury służącej współpracy transgranicznej i poprawie stanu środowiska. W tym priorytecie mieszczą się m.in. działania na rzecz poprawy jakości wody, ochrony środowiska, zachowania krajobrazu.

Priorytet 3. Transgraniczny rozwój zasobów ludzkich oraz wsparcie współpracy transgranicznej w zakresie kultury, edukacji i ochrony zdrowia. W tym priorytecie mieszczą się wspólne projekty na rzecz rozwijania kontaktów transgranicznych i integracji społecznej, a także Fundusz Małych Projektów (FMP).

Kto może ubiegać się o dotację?

Mogą się o nią ubiegać jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe, małe i średnie przedsiębiorstwa i podmioty prawa publicznego, a także organy administracji rządowej i Lasy Państwowe w Polsce.

Gdzie szukać informacji?

▶ Na stronie internetowej www.ewt.gov.pl.

▶ Instytucją zarządzającą programem jest niemieckie Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Turystyki. Wspólny Sekretariat Techniczny mieści się w Niemczech, przy Ministerstwie.

▶ Ze strony polskiej informacji udziela Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Departament Współpracy Terytorialnej: www.mrr.gov.pl, a także Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego: www.wzp.pl.

Polska (województwo lubuskie) – Niemcy (Brandenburgia)

Po stronie polskiej program obejmie swoim zasięgiem podregion gorzowski (powiaty: gorzowski, międzyrzecki, slubicki, strzelecko-drezdenecki, sulęciński i miasto Gorzów Wielkopolski) i podregion zielonogórski (powiaty: krośnieński, nowosolski, świebodziński, wschowski, zielonogórski, żagański, żarski i miasto Zielona Góra). Dla odbiorców niniejszej publikacji interesujące będą następujące priorytety i działania:

Priorytet 1 – Wspieranie infrastruktury oraz poprawa stanu środowiska. Przewidziano w nim wsparcie dla transgranicznej infrastruktury turystycznej oraz inwestycje na rzecz dalszego poszerzania oferty turystycznej i tworzenia nowych atrakcji turystycznych, a także działania na rzecz ochrony i poprawy dziedzictwa kulturowego.

Kto może się ubiegać o dotację?

Mogą się o nią ubiegać m.in. jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe nie działające dla zysku, kościoły i związki wyznaniowe oraz instytucje otoczenia biznesu.

Gdzie szukać informacji?

▶ Na stronie internetowej: www.ewt.gov.pl.

▶ Wspólny sekretariat mieści się w Zielonej Górze: www.cpe.gov.pl.

▶ Instytucją zarządzającą jest Ministerstwo Rozwoju Regionalnego – Departament Współpracy Terytorialnej: www.mrr.gov.pl.

Polska – Saksonia

Po stronie polskiej program obejmuje swoim zasięgiem: w województwie dolnośląskim podregion jeleniogórsko-walbrzyski (powiaty: bolesławiecki, dzierzoniowski, jaworski, jeleniogórski, kamiennogórski, kłodzki, lubański, lwówecki, strzeliński, świdnicki, walbrzyski, ząbkowicki, zlotoryjski oraz miasto Jelenia Góra), zaś w województwie lubuskim podregion zielonogórski (powiaty: krośnieński, nowosolski, świebodziński, wschowski, zielonogórski, żagański, żarski i miasto Zielona Góra).

Uwadze czytelników niniejszej publikacji szczególnie polecamy oś priorytetową 1. **Rozwój transgraniczny, a w jej ramach następujące działania:**

1.2. Turystyka i działalność uzdrowiskowa. Chodzi tu o takie kierunki działań, jak np. poprawa i rozwój infrastruktury turystycznej, tworzenie wspólnych ofert turystycznych i atrakcyjnych form informacji dla turystów, turystyka wiejska;

1.4. Środowisko naturalne. Chodzi tu o ochronę natury, lasów i krajobrazu itd.;

1.5. Ład przestrzenny i planowanie regionalne. W ramach tego działania przewiduje się wsparcie projektów dotyczących ładu przestrzennego, planowania regionalnego i rozwoju obszarów wiejskich, to znaczy projektów takich, jak np. tworzenie transgranicznych planów zagospodarowania przestrzennego i koncepcji rozwoju obszarów wiejskich.

Interesująca jest także oś priorytetowa 2. Transgraniczna integracja społeczna, a w jej ramach działania:

2.2. Kultura i sztuka. Przewiduje się wsparcie projektów dotyczących tradycji i kultury ludowej, ochrony, rewitalizacji, digitalizacji i udostępniania zabytków kultury, przemysłu i techniki wraz z ich otoczeniem;

2.6. Fundusz małych projektów. W ramach FMP dofinansowane będą projekty, które służą utrzymaniu i zwiększeniu transgranicznej wymiany informacji, komunikacji i współpracy między mieszkańcami, stowarzyszeniami i urzędami na wspólnym obszarze wsparcia, a także umocnieniu utożsamiania się ludności ze wspólną przestrzenią życia społecznego.

Kto może ubiegać się o dotację?

Mogą się o nią ubiegać m.in. jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia; parki narodowe i krajobrazowe; podmioty zarządzające obszarami chronionymi; Lasy Państwowe wraz z jednostkami organizacyjnymi; instytucje kultury; muzea i biblioteki; organizacje pozarządowe; kościoły i inne związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i innych związków wyznaniowych; małe i średnie przedsiębiorstwa.

Gdzie szukać informacji?

▶ Na stronie internetowej w wersji niemieckiej i polskiej: www.sn-pl.eu.

▶ Na stronie internetowej www.ewt.gov.pl oraz w najbliższych punktach informacyjnych o funduszach europejskich.

▶ Instytucją zarządzającą jest Saksońskie Ministerstwo Gospodarki i Pracy www.smwa.sachsen.de.

▶ Koordynatorem programu w Polsce jest Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Departament Współpracy Terytorialnej: www.mrr.gov.pl.

Wspólny Sekretariat Techniczny mieści się w Dreźnie, w Niemczech.

▶ Informacji o programie udziela Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego: www.umwd.dolnyslask.pl.

Polska – Republika Czeska

Program obejmuje swoim zasięgiem obszar (po stronie polskiej): jeleniogórsko-walbrzyski, opolski, rybnicko-jastrzębski, bielsko-bialski oraz obszar powiatu pszczyńskiego (podregion południowo-śląski).

Priorytety programu to m.in.:

Oś priorytetowa 1. Wzmacnianie dostępności komunikacyjnej, ochrona środowiska, profilaktyka zagrożeń – a w niej: poprawa stanu i jakości środowiska przyrodniczego w obszarze pogranicza polsko-czeskiego.

Oś priorytetowa 2. Poprawa warunków rozwoju przedsiębiorczości i turystyki – związana jest m.in. z rozszerzeniem oferty turystycznej obszaru pogranicza polsko-czeskiego; z rozwojem turystyki oraz ochroną i odbudową bogactwa kulturowego i przyrodniczego.

Oś priorytetowa 3. Wspieranie współpracy społeczności lokalnych. Chodzi tu o wsparcie projektów infrastrukturalnych dotyczących modernizacji placówek edukacyjnych i kulturalnych, niezbędnych dla realizacji współpracy społeczności lokalnych. Wsparcie otrzymują również projekty ukierunkowane na rozwój inicjatyw społecznych, imprez kulturalnych i rekreacyjno-edukacyjnych po obu stronach granicy. W priorytecie tym mieści się także fundusz mikroprojektów, którego zadaniem będzie wspieranie transgranicznych działań o znaczeniu lokalnym, czyli małych działań nieinwestycyjnych lub niewielkich inwestycyjnych.

Kto może ubiegać się o dotację?

Mogą się o nią ubiegać m.in.: jednostki samorządu terytorialnego; pozarządowe organizacje non-profit; instytucje prowadzące działalność edukacyjną lub badawczą; inne podmioty i stowarzyszenia o charakterze non-profit (np. instytucje kulturalne, edukacyjne i kościelne).

Gdzie szukać informacji?

▶ Na stronie internetowej: www.ewt.gov.pl

▶ Informacji udziela także Departament Współpracy Terytorialnej w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego: www.mrr.gov.pl oraz urzędy marszałkowskie: województwa dolnośląskiego, opolskiego, śląskiego, a także regionalny punkt kontaktowy w Bielsku-Białej.

▶ Instytucją zarządzającą jest czeskie Ministerstwo Rozwoju Regionalnego w Pradze: www.mmr.cz.

▶ Wspólny sekretariat mieści się w Ołomuńcu w Czechach, [www: www.cz-pl.eu](http://www.cz-pl.eu).

Polska – Republika Litewska

Po stronie polskiej program obejmie swoim zasięgiem podregiony: białostocko-suwalski i elcki oraz podregiony przylegające do zasadniczego obszaru wsparcia, tj. łomżyński i olsztyński.

Oś priorytetowa 1. Wzrost konkurencyjności i produktywności obszaru wsparcia. Chodzi tu o działania wspierające turystykę i promujące dziedzictwo kulturowe i historyczne.

Oś priorytetowa 2. Spójność transgraniczna oraz ogólna poprawa jakości obszaru wsparcia. W ramach tej osi wspierane będą działania związane z zachowaniem bioróżnorodności i zasobów naturalnych.

Kto może ubiegać się o dotację?

Mogą się o nią ubiegać m.in. stowarzyszenia utworzone przez władze regionalne lub lokalne oraz stowarzyszenia utworzone przez organy prawa publicznego.

Gdzie szukać informacji?

▶ Na stronie internetowej: www.ewt.gov.pl.

▶ Instytucją zarządzającą jest litewskie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Departament Polityki Regionalnej w Wilnie.

▶ Wspólny sekretariat techniczny ma siedzibę w Wilnie, na Litwie.

▶ Informacje można też uzyskać w Departamencie Współpracy Terytorialnej Ministerstwa Rozwoju Regionalnego (www.mrr.gov.pl) oraz w urzędach marszałkowskich województw: warmińsko-mazurskiego, podlaskiego.

Polska – Republika Słowacka 2007–2013

Na terenie Polski program obejmuje trzy podregiony graniczne: bielsko-bialski, nowosądecki, krośnieńsko-przemyski, oraz cztery powiaty: pszczyński, oświęcimski (w podregionie krakowsko-tarnowskim), rzeszowski oraz powiat grodzki Rzeszów.

Interesujące są następujące priorytety i działania:

Priorytet 1. Rozwój infrastruktury transgranicznej. W ramach tego priorytetu ma być realizowane działanie 1.2. Infrastruktura ochrony środowiska, polegające na inwestycjach w dostępność i jakość dróg regionalnych i lokalnych, ścieżek rowerowych, regionalnych i lokalnych wodnych dróg śródlądowych na terenach przygranicznych.

Priorytet 2. Rozwój społeczno-gospodarczy, a w jego ramach działania:

2.1. Rozwój współpracy transgranicznej w zakresie turystyki: współpraca w dziedzinie turystyki, sportu i rekreacji; rozwój eko- i agroturystyki, produkty turystyki regionalnej.

2.2. Ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego: ochrona różnych gatunków roślin i zwierząt, przygotowanie wspólnych programów ochrony przyrody oraz dziedzictwa kulturowego i historycznego.

2.3: Projekty sieciowe: działania podejmowane w ramach sieci współpracy nawiązywanej pomiędzy instytucjami, a w tym m.in. wspieranie rozwoju nowych produktów i lepsze zarządzanie turystyką, kulturą i tradycyjnym rzemiosłem; wspieranie w tworzeniu wspólnych produktów kulturowych i turystycznych oraz tradycyjnego rzemiosła.

Priorytet 3: Wsparcie inicjatyw lokalnych (mikroprojekty): promowanie lokalnych inicjatyw i ustalenie kontaktów transgranicznych poprzez realizację mikroprojektów opartych na działaniach "ludzie dla ludzi". Wspierane działania to: wzmocnienie współpracy, odnowienie i podtrzymanie tradycji regionalnych i kulturalnych, rozwój zasobów ludzkich i edukacji, rozwój wspólnych transgranicznych przedsięwzięć w dziedzinie edukacji, sportu i kultury, wspieranie w tworzeniu wspólnych produktów kulturowych, turystycznych i tradycyjnego rzemiosła, wspieranie małych projektów infrastrukturalnych.

Kto może ubiegać się o dotację?

Mogą się o nią ubiegać m.in. jednostki samorządu terytorialnego i organizacje pozarządowe nie działające dla zysku.

Gdzie szukać informacji?

▶ Na stronie internetowej: www.ewt.gov.pl.

▶ W urzędach marszałkowskich województwa małopolskiego, podkarpackiego oraz śląskiego.

▶ Instytucją zarządzającą jest Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Departament Współpracy Terytorialnej w Warszawie: www.mrr.gov.pl.

Południowy Bałtyk: Polska – Szwecja – Dania – Litwa – Niemcy 2007–2013

Program obejmuje swoim działaniem regiony aż pięciu państw: Danii, Litwy, Niemiec, Polski i Szwecji. Polskie podregiony biorące udział w programie to: szczeciński, koszaliński, słupski, gdański, Gdańsk-Gdynia-Sopot, a także elbląski.

Oś priorytetowa 2. Atrakcyjność oraz wspólna tożsamość.

W jej ramach wspierane są projekty z następujących dziedzin: zarządzanie środowiskiem Morza Bałtyckiego; energia odnawialna; zrównoważone wykorzystanie zasobów naturalnych oraz dziedzictwa kulturowego (np. tworzenie i promocja wspólnych produktów turystycznych,

transgraniczne szlaki turystyczne); inicjatywy społeczności lokalnych – także dotyczące dziedzictwa kulturowego.

Kto może ubiegać się o dotację?

Mogą się o nią ubiegać m.in. władze regionalne i lokalne, organizacje pozarządowe, instytucje prowadzące działalność edukacyjną lub badawczą, instytucje wspierające i promujące zrównoważony rozwój, innowacyjność oraz przedsiębiorczość.

Gdzie szukać informacji?

▶ Na stronie internetowej: www.ewt.gov.pl.

▶ Wspólny sekretariat techniczny programu mieści się w Gdańsku. Adres strony: www.cpe.gov.pl; e-mail: southbaltic@southbaltic.eu.

Dodatkowo, w ramach **Europejskiego Instrumentu Partnerstwa i Sąsiedztwa**, Polska zarządza dwoma programami: Polska – Białoruś – Ukraina oraz Litwa – Polska – Rosja. Programy te wspierają działania takie, jak np. poprawa i rozbudowa transgranicznej infrastruktury komunikacyjnej, transportowej, technicznej, turystycznej i społecznej oraz ochrona środowiska.

Polska – Białoruś – Ukraina 2007–2013

Program w Polsce obejmuje swoim zasięgiem podregiony: krośnieńsko-przemyski, białostocko-suwalski, białkopodlaski i chełmińsko-zamojski, ostrołęcko-siedlecki, a także podregiony przyległe: rzeszowsko-tarnobrzeski, łomżyński i lubelski.

Warto zwrócić uwagę na następujące priorytety:

Priorytet 1. Wzrost konkurencyjności obszaru przygranicznego, w tym rozwój turystyki;

Priorytet 2. Poprawa jakości życia, w tym ochrona środowiska w obszarze przygranicznym;

Priorytet 3. Współpraca sieciowa, w tym inicjatywy społeczności lokalnych. W ramach tego priorytetu wspierane są projekty m.in. w dziedzinach takich, jak ochrona środowiska, dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe, rozwój społeczny i gospodarczy. Wspólne inicjatywy obejmą ochronę i promocję dziedzictwa kulturowego; tworzenie zrównoważonych produktów turystycznych respektujących ochronę dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego; realizację inwestycji w zakresie infrastruktury turystycznej i agroturystycznej oraz usług turystycznych. Wsparcie jest też możliwe dla mikroprojektów.

Kto może się ubiegać o pomoc?

Mogą się o nią ubiegać m.in. władze lokalne i regionalne, organizacje pozarządowe i non profit.

Gdzie szukać informacji?

▶ Na stronie internetowej: www.ewt.gov.pl

▶ Wspólna instytucja zarządzająca to Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Departament Współpracy Terytorialnej: www.mrr.gov.pl.

▶ Wspólny sekretariat techniczny mieści się w Warszawie.

▶ Informacji o programie udzielają też urzędy marszałkowskie województw: podlaskiego, mazowieckiego, lubelskiego, podkarpackiego i delegatura w Ostrołęce i w Siedlcach.

Litwa – Polska – Rosja 2007–2013

Program w Polsce obejmuje podregiony: Gdańsk-Gdynia-Sopot, elbląski, olsztyński, elcki, białostocko-suwalski oraz podregiony przyległe: ślupski, bydgoski, toruńsko-włocławski,

łomżyński, ciechanowsko-płocki, ostrołęcko-siedlecki, należące do pięciu polskich województw: pomorskiego, podlaskiego, warmińsko-mazurskiego, kujawsko-pomorskiego i mazowieckiego.

Priorytet 1. Przyczynianie się do rozwiązywania wspólnych problemów i wyzwań. Przewiduje się tu m.in. projekty dotyczące zrównoważonego wykorzystania środowiska.

Priorytet 2. Wspieranie rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego. Działania dotyczą m.in. rozwoju turystyki, a także wspólnego planowania przestrzennego i społeczno-ekonomicznego.

W ramach programu mogą być wspierane projekty dotyczące: przygotowania i wdrażania np. transgranicznych szlaków tematycznych czy transgranicznych produktów agroturystycznych respektujących wymogi dziedzictwa naturalnego i kulturowego; restauracji wspólnych obiektów zabytkowych; budowy ścieżek rowerowych; renowacji infrastruktury obiektów zabytkowych prowadzącej do stworzenia atrakcji turystycznych dla całego obszaru programu; wspólnego oznaczania i certyfikowania obiektów i kompleksów turystycznych. Wsparcie finansowe będzie możliwe także dla mikroprojektów.

Kto może ubiegać się pomoc?

Mogą się o nią ubiegać m.in. jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe.

Gdzie szukać informacji?

▶ Na stronie internetowej: www.ewt.gov.pl.

▶ Wspólny sekretariat techniczny mieści się na Litwie, w Wilnie: www.lietuva-polska.eu.

▶ Instytucją odpowiedzialną za realizację programu jest Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Departament Współpracy Terytorialnej: www.mrr.gov.pl

Inne programy i instytucje zagraniczne

Gdzie szukać informacji o tych funduszach?

▶ Punkt kontaktowy ds. kultury działający przy Instytucji Adama Mickiewicza, ul. Czackiego 3/5 lok.405 w Warszawie.

▶ Na stronie internetowej www.mkidn.gov.pl/pkk oraz www.program-kultura.eu.

Education, Audiovisual & Culture Executive Agency

Program Kultura 2007–2013

Celem programu jest wspieranie kultury Europejczyków, opartej na wspólnym dziedzictwie kulturowym. Priorytety programu to:

- wspieranie ponadnarodowej mobilności osób działających w sektorze kultury;
- wspieranie ponadnarodowego obiegu dzieł oraz wyrobów artystycznych i kulturalnych;
- wspieranie dialogu między kulturami.

Program jest zarządzany przez Komisję Europejską w Brukseli oraz Agencję Wykonawczą ds. Edukacji, Kultury i Spraw Audiowizualnych w Brukseli. Konkursy ogłaszane są co roku.

Kto może ubiegać się o dotację?

Mogą się o nią ubiegać publiczne lub prywatne instytucje i organizacje działające w sferze kultury, z wyłączeniem sektora audiowizualnego. O grant mogą się także ubiegać

przedsiębiorstwa, o ile ich projekty są nienastawione na zysk i związane z kulturą. Wnioskodawca musi posiadać status prawny oraz siedzibę w jednym z krajów uczestniczących w programie, m.in.: w państwach członkowskich UE; w państwach należących do EOG (Islandia, Liechtenstein, Norwegia); w krajach kandydujących do członkostwa w UE (Chorwacja, Turcja i Była Jugosłowiańska Republika Macedonii) oraz w Serbii.

Gdzie szukać informacji?

► www.ec.europa.eu, http://eacea.ec.europa.eu/index_en.php

► Szczegółowe wytyczne i niezbędne dokumenty są dostępne na stronie punktu kontaktowego: www.mkidn.gov.pl/pkk, punkt kontaktowy Instytutu Adama Mickiewicza; e-mail: pkk.kultura@mk.gov.pl.

Międzynarodowy Fundusz Wyszehradzki

Celem Funduszu jest promowanie współpracy między Polską, Węgrami, Czechami i Słowacją. W programie małych grantów Fundusz wspiera między innymi projekty dotyczące następujących dziedzin:

- współpraca kulturalna (np. festiwale, publikacje);
- wymiana młodzieży (np. sport, imprezy edukacyjne i kulturalne dla młodzieży i dzieci);
- współpraca transgraniczna (np. projekty dwóch państw dotyczące rejonów przygranicznych);
- promocja turystyki (np. przewodniki, prezentacje, targi).

Preferowane są projekty, w których współorganizatorami są podmioty ze wszystkich krajów Grupy Wyszehradzkiej (Polska, Republika Czeska, Słowacja, Węgry), a konieczne jest uczestnictwo co najmniej trzech podmiotów. Jedynie projekty transgraniczne mogą być dwustronne.

Kto może ubiegać się o dotacje?

Mogą się o nią ubiegać podmioty posiadające osobowość prawną.

Gdzie szukać informacji?

► Na stronie: www.visegradfund.org, w zakładce: granty – PL (polska wersja językowa).

Wnioski składa się w języku angielskim *on-line* oraz przesyła pocztą tradycyjną na adres sekretariatu Funduszu w Bratysławie, na Słowacji.

Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji

Fundacja realizuje m.in. program Komisji Europejskiej „Młodzież w działaniu”, skierowany do młodzieży w wieku 13–30 lat. Wspiera edukację pozaformalną, czyli działania podejmowane przez młodych ludzi w czasie wolnym od nauki, m.in. projekty służące społeczności lokalnej, realizowane w kraju lub we współpracy z grupą z zagranicy. Mogą one dotyczyć zachowania dorobku kulturowego. Np. w działaniu 1.2. (Inicjatywy młodzieżowe), które jest elementem Akcji 1. Młodzież dla Europy, można ubiegać się o dofinansowanie kilkumiesięcznych przedsięwzięć młodzieży o charakterze lokalnym (inicjatywy krajowe) oraz działań realizowanych przez lokalne grupy młodzieży z minimum dwóch krajów uczestniczących w programie „Młodzież w działaniu” (inicjatywy międzynarodowe), to jest państw członkowskich UE;

Islandii, Liechtensteinu, Norwegii, Turcji; państw sąsiadujących z UE (Europa Wschodnia i Kaukaz, region śródziemnomorski i południowo-wschodnia Europa), a także z innych krajów partnerskich. W obu typach działań grupy młodzieżowe mogą realizować własny pomysł, zrobić coś pożytecznego dla siebie i dla własnego środowiska.

Kto może ubiegać się o dotację?

Wnioski mogą składać organizacje nienastawione na zysk.

Gdzie szukać informacji?

► Narodowa Agencja Programu Młodzież: <http://mlodziej.org.pl> oraz www.youth.org.pl.

E-mail: mlodziej@mlodziej.org.pl.

► www.frse.org.pl